

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Praha 2014

Lenka Breindlová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Rastafariánství

Rastafarianism

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Philippová

Autor:

Lenka Breindlová

2014

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, Mgr. Lence Philippové, za pomoc při zvažování správného směru, užitečné rady a zapůjčení materiálů. Dále bych ráda poděkovala doc. Pavlíně Janošové Ph.D., která mi prostřednictvím Metodologického semináře k empirické práci poskytla nespočet užitečných informací a rad. Další díky patří mé kamarádce Anetě Hrdličkové, za pomoc s překladem některých anglických textů a v neposlední řadě mým blízkým, kteří mě po celou dobu podporovali.

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Rastafariánství napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.“

V Praze dne:

Podpis:

Anotace

Tato práce pojednává o rastafariánství, náboženském hnutí pocházejícím z Jamajky, kde vzniklo ve 30. letech 20. století. Práce se skládá ze dvou částí (popisné a výzkumné). Cílem je popsat nejdůležitější body této nauky, zmapovat povědomí a názory veřejnosti na toto hnutí a v neposlední řadě také přispět k rozšíření znalostí respondentů.

Na začátku práce popíši důležité historické okamžiky vedoucí ke vzniku rastafariánství a zmíním se o některých osobnostech spojených s tímto hnutím. Dále seznámím čtenáře s naukou rastafariánů, popíši jejich rituály a vysvětlím význam nejdůležitějších symbolů. Následně přiblížím, jak probíhalo šíření rastafariánské nauky díky reggae a Bobu Marleymu. Ve druhé části práce se nachází výzkum, zaměřený na zjištění povědomí o daném tématu a odhalení názorů na rastafariány.

Klíčová slova

Rastafari, rasta, reggae, Garvey, Howell, Jah Rastafari, Jamajka, černošské organizace, Afrika, otroctví, Haile Selassie

Anotation

This work is about Rastafarianism, a religious movement that originated in Jamaica in 1930. The work consists of two parts (descriptive part and research). The objective is to describe the most important points of this doctrine, to map awareness and public opinion on this movement and, not least, contribute to increased knowledge of the respondents.

At the beginning, I will describe important historical events leading to the emergence of Rastafari and I will mention some of the personalities associated with this movement. Furthermore, I will acquaint the reader with the doctrines and rituals of Rastafarians, describe and explain the significance of the most important symbols. Then I focus on the spreading of the Rastafarian doctrine through reggae and Bob Marley. Second part of the work is dedicated to the research mapping the awareness of the Rastas and opinions on Rastafarians among young Czech people.

Key words

Rastafari, rasta, reggae, Garvey, Howell, Jah Rastafari, Jamaica, the black organization, Africa, slavery, Haile Selassie

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Pozadí vzniku rastafariánství	10
1.1 Marcus Mosiah Garvey	11
2 Počátky rastafariánství	13
2.1 Ras Tafari Makonnen	13
2.2 Leonard Percival Howell a první rasta komuna Pinnacle	14
3 Náboženské představy	16
4 Symboly a praxe	19
4.1 Reasoning	19
4.2 Nyabingi a Grounation	19
4.3 Ganja	20
4.4 Dread-locks	22
4.5 Rasta barvy	24
4.6 Symbol lva	24
4.7 Jazyk rastafariánů	25
4.8 Způsob stravování	25
5 Šíření rastafariánské nauky	27
5.1 Charakteristika reggae a jeho textů	27
5.2 Bob Marley	27
VÝZKUMNÁ ČÁST	29
6 Cíl výzkumu	29
7 Metoda výzkumu	30
8 Formulace hypotéz	31
9 Způsob provedení výzkumu	32
10 Metoda vyhodnocení dat	33
11 Charakteristika zkoumaného vzorku	34
12 Výsledky a interpretace dotazníku	35
12.1 Výsledky v rámci celého zkoumaného vzorku	35
12.2 Výsledky skupiny pocházející z náboženského prostředí	37
12.3 Výsledky skupiny nábožensky orientovaných respondentů	39

12.4	Výsledky skupiny zájímající se o náboženství.....	40
12.5	Výsledky skupiny navštěvující reggae koncerty	42
12.6	Výsledky skupiny studující v Praze.....	43
12.7	Výsledky skupiny studující v Brně.....	44
12.8	Skupina se znalostmi o rastafariánství.....	44
13	Výsledky a interpretace rozhovorů.....	46
14	Diskuse.....	49
	Závěr.....	54
	Seznam zdrojů.....	55
	Summary.....	59
	Seznam příloh	60

Úvod

Tato práce obsahuje dvě části. V první části, která je spíše kompilační, shrnuji hlavní aspekty rastafariánství. K tomuto účelu využívám nejčastěji knihy L. Barretta, O. Halamy a S. Neumana. Ve druhé části, výzkumné, zjišťuji povědomí českých vysokoškoláků o tomto hnutí. Celkově má tento výzkum pomoci zmapovat rozsah povědomí o rastafariánství mezi studenty vysokých škol v České republice. K tomuto účelu jsem, jako výzkumný nástroj použila dotazník a ke zjištění názorů jsem použila krátký rozhovor. Na základě výsledků prodiskutuji, do jaké míry jsou jednotlivé části rastafariánské nauky rozšířeny mezi veřejností a proč tomu tak je, jaké názory na toto náboženství mezi Čechy převládají a v případě, že budou negativní, proč tomu tak je a jak by se to dalo do budoucna změnit. Důvod k výzkumu jsem získala díky časté zkušenosti se situací, kdy se někdo zmíní o rastafariánství, rastamanech apod. a objeví se alespoň jeden člověk, který tento pojem nikdy neslyšel. Mnoha lidem také velmi splývají pojmy rasta a reggae, což je dáno světovým rozšířením reggae a přijetím tohoto hudebního stylu s jeho ostatními znaky. Proto jsem se rozhodla zjistit jak to s informovaností (a názory) mladých lidí české společnosti o rastafariánském hnutí ve skutečnosti je. Zároveň jsem stručné informace o důležitých bodech rastafariánství šířila mezi své respondenty, čímž jsem chtěla docílit alespoň částečného zvýšení povědomí o rastafariánské filosofii.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pozadí vzniku rastafariánství

Zásadní roli ve vývoji nových náboženských směrů na Jamajce, ale i ve zbytku zkolonizované Ameriky, jistě sehrálo otroctví. To bylo v Africe ještě před začátkem kolonizace Severní Ameriky, Jižní Ameriky a Karibiku běžným jevem. Tehdy šlo ale o zajatce z různých kmenových střetnutí apod., takže otroci zůstávali v Africe – tedy ve známém socio-kulturním prostředí. Během kolonizace Ameriky byli černoši odvázeni na opačný konec světa, kde lidé mluvili jiným jazykem, měli jiná náboženství, jiné zvyky atd. Ani způsob přepravy nebyl nijak šetrný. Otroci, byli zakováni do pout a odváděni do přístavů, ze kterých byli převáženi do Evropy. Otrokáři svou činnost ospravedlňovali tvrzením, že otroci dováženi do kolonií jsou pohané, kteří musejí být obráceni na pravou víru (Halama, 2008).

Důležitým bodem je jistě i šíření křesťanství mezi otroky. V roce 1696 jamajský sněm nařídil vyučovat otroky křesťanství (Křížová, 2012). To pro ně však nebylo jednoduché, protože každý pokřesťanštěný národ si Krista i všechny ostatní náboženské představy, vybavuje po svém, v závislosti na tom, co znají a jak vidí svět. Černí otroci se tedy nemohli identifikovat s představou bílého boha. Tak se kousky křesťanské víry a africké tradice mísili a začaly vznikat nové duchovní směry, jedním z nich je tzv. revivalismus (Halama, 2008).

Revivalismus pomohl černým Jamajčanům k vytvoření sdílené identity během období po zrušení otroctví. I v této době přetrvali neoficiální sdružení jamajských černochů, stejně tak jako pocit vykořenění. Pokřesťanštění Jamajčané čekali na příchod Krista. „*Kristus nepřicházel a bílé zajetí, kterému se mezi černými začínalo říkat babylónské, trvalo.*“ (Halama, 2008, str. 20) Ve 20. století se revivalismus přetvořil v nové hnutí nazvané rastafariánství (Halama, 2008).

Otroctví bylo zrušeno v roce 1833. Na Jamajce tehdy žilo přes tři sta tisíc černých otroků, čtyřicet pět tisíc svobodných barevných a jen asi patnáct tisíc bělochů (Křížová, 2012). Zrušení otroctví však černochům nepřineslo lepší podmínky pro život. Žili ve velké chudobě a neměli vlastní půdu, na které by si vypěstovali potraviny k obživě. Proto se většina z nich stěhovala do měst, kde jak doufali, získají práci. To se ale nestalo a proto se brzy v okolí měst začaly tvořit chudinské čtvrti – tzv. slumy a ghetta (Halama, 2008).

První snahy o zlepšení situace černochů se objevily na konci 19. století. Začaly vznikat různé organizace, z nichž nejznámější byla National Association for the Advancement of Colored People (NAACP)¹, která usilovala o „celkovou obrodu černošského obyvatelstva v rámci bílé společnosti“. (Halama, 2008, str. 23) Na přelomu 19. a 20. století se dochází k závěru, že příčina sociálně-kulturní situace černochů tkví v tom, že jsou černí, a že byli vytrženi ze svého domova, kterým je Afrika. Logicky se tedy nabízela varianta „navrácení“ černochů do Afriky, jak už bylo činěno v minulosti (Halama, 2008).

1.1 Marcus Mosiah Garvey

Marcus Mosiah² Garvey byl tvůrcem myšlenky Back to Africa. Narodil se 17. srpna 1887 na Jamajce. Od roku 1901 pracoval Garvey jako tiskař, v roce 1912 byl najat na plavbu po Západní Indii, Střední a Jižní Americe a části Evropy, která trvala dva roky. Během této plavby hledal místo, které by mohlo sloužit jako nový domov černochů. A toto místo našel v Etiopii. Hned po svém návratu z plavby založil organizaci Universal Negro Improvement Association³ (UNIA), jejímž heslem bylo: „*Jeden Bůh, jeden cíl, jeden osud*“. (Halama, 2008, str. 25) Hlavním cílem této organizace bylo zvyšování hrdosti černošského obyvatelstva a také vytvoření bratrství mezi černochy na celém světě⁴. Garvey se svým panafricanismem na Jamajce nedosáhl velkého ohlasu a tak se o dva roky později, tedy roku 1916 vydal do Spojených států Amerických. Tam založil odnož své organizace, která se stává velmi populární (Halama, 2008). Pobočky měl nejen po celé Americe, ale i na mnohých místech Afriky. Díky tomu mohl Garvey zakládat další organizace, například řetězec The Negro Factories Corporation, což byly obchody, továrny a další podniky, řízené a vlastněné pouze černými majiteli. Sponzoroval noviny Negro World a měsíčník The Black Man. Založil také Světové sdružení zdravotních sester černého kříže, Sbor létajících černých orlů, což bylo samostatné sdružení amerických černošských pilotů, Africký motorizovaný sbor či Africkou legii (Stingl, 1992). V roce 1920 údajně prohlásil větu, která byla jistě pohnutkou ke vzniku rastafariánství. „*Pohled'te k Africe, kde bude korunován černý král; on musí být Vykupitelem.*“ (Barrett, 1997, str. 81) Nejdůležitější pro něj ale byla loďařská společnost Black Star Line,

¹ Národní sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva.

² Mosiah je „*kombinace jmen Moses (Mojžíš) a Messiah (Mesiáš)*“ (Foehr, 2008, str. 150).

³ Všeobecná organizace pro povznesení černé rasy.

⁴ Motiv sjednocení všech černochů se objevuje i v rastafariánském umění (viz příloha č. 1).

založena v roce 1919, která měla obstarat spoje k transportu černochů do Afriky. To se ale nikdy neuskutečnilo a společnost Black Star Line v roce 1922 zkrachovala (Halama, 2008).

UNIA pořádala mnohá shromáždění, na kterých Marcus Garvey přednášel své řeči. Přednášel o Etiopii a nutnosti návratu do Afriky, protože to je jediné řešení černošského utrpení. Chtěl vytvořit silný černošský národ, který získá respekt zbytku světa, a který bude mít svou vlastní zem. Dalšími tématy jeho hlásání byla jednota, rovnost a sebeúcta (Foehr, 2008). To vše jsou důvody, proč je Marcus Garvey jamajskými rasty považován za předchůdce Haile Selassieho⁵. Rastafariánství má s Garveyovým hnutím mnoho společného a přesto byl sám Garvey jeho odpůrcem. Kriticky se díval na Selassieho postavení podle učení Leonarda Howella. Ten tvrdil, že Haile Selassie je Černý Bůh, ale podle Garveye byl pouhou politickou postavou.

⁵ I přes to, že byl Garvey proti rastafariánskému hnutí, je často zobrazován v rastafariánském umění (viz příloha č. 2, 3).

2 Počátky rastafariánství

2.1 Ras Tafari Makonnen

Tafari Makonnen byl členem jedné z královských rodin, tím pádem i jedním z možných následovníků trůnu. Když mu bylo čtyřadvacet let, stal se guvernérem Etiopie (titul Ras – „hlava armády“) a byl jmenován nástupcem trůnu. Jako guvernér se zasloužil především o přijetí Etiopie do Společenství národů v roce 1923, a roku 1924 dosáhl zrušení otroctví v Etiopii (Halama, 2008).

Druhého listopadu 1930 se vyplnilo proroctví Marcuse Garveye a v Adis Abebě byl Ras Tafari Makonnen korunován etiopským císařem, Negusa Nagast (Král králů) a přijal křestní jméno Haile Selassie (což znamená síla Trojice, nebo moc svaté Trojice). Jeho celý titul tedy zněl: císař Haile Selassie I., 225. císař šalomounské dynastie, zvolený Bohem, Pán pánů, Král králů, Vítězný lev kmene Juda. Tato událost je považována za skutečný počátek rastafariánství, neboť etiopský císař je rasty považován za živoucího boha – Jaha⁶.

Haile Selassie odvozoval svůj původ přímo od krále Šalomouna a královny ze Saby. Příběh vypráví, že královna ze Saby slyšela o královi velké moudrosti a tak se za něj vydala, aby se sama přesvědčila. Šalomoun ji s úctou přijal a odpověděl na všechny její otázky. Královnu to tolik ohromilo, že dokonce přijala víru v Boha, v kterého věřil Šalomoun. V biblickém textu se hovoří pouze o královně ze Saby, podle etiopského eposu (Kebre Negast – viz příloha č. 5) se královna jmenovala Makeda. Dalším rozdílem je, že podle etiopského eposu se královna z Izraele nevracela jako panna. Podle příběhu se Šalomoun Istí zmocnil Makedy na loži. Makedě se na zpáteční cestě do jejího království narodil syn (Menelik⁷). Když bylo Menelikovi dvaadvacet let, „vypravil se za otcem do Izraele, kde ho Šalamoun přijal ve vsí slávě jako svého prvorozence“ (Plešinger, 2012, str. 41). Po třech letech se ale vydal zpět do Saby, kde se měl stát následníkem trůnu (Plešinger, 2012).

Nedlouho po své korunovaci však musel Haile Selassie čelit vpádu italských vojsk do Etiopie. Tento střet byl pro Etiopany již od počátku prohraný, proti italské armádě s

⁶ Jah je zkráceným biblickým Jehova, čímž rastafariáni odlišují svého boha od boha babylónského.

⁷ Královna prý dala synovi jméno Bayna-Lehkem (což znamená „Syn moudrého muže“), z toho různými přesmýčkami vzniklo jméno Menelik. (Plešinger, 2012)

nejmodernějším vybavením neměli nejmenší šanci a Selassie musel nakonec uprchnout ze země. Během svého exilu se snažil získat pomoc od Společnosti národů, což se mu podařilo až roku 1940 a roku 1941 došlo ke slavnostnímu návratu Haile Selassieho do Addis Abeby (Mojdl, 2005).

Během své vlády Selassie učinil mnoho reforem, díky kterým byla v jeho rukou absolutní moc a jeho osoba se stala posvátnou. Osobně uděloval veškeré funkce (včetně těch nejobyčejnějších – např. ředitele pivovarů), měnil a vyhlašoval zákony (Kapuściński, 1978). Toto jednání se nelíbilo mnoha lidem, tak byl Selassie postupně nucen dělat více a více ústupků a nakonec byl z trůnu sesazen. Následně byla ustanovena dočasná vojenská vláda a Haile Selassie (poslední portrét viz příloha č. 6) byl uvězněn ve svém paláci, kde po necelém roce, tedy 27. srpna 1975, zemřel (Mojdl, 2005).

2.2 Leonard Percival Howell a první rasta komuna Pinnacle

Leonard Percival Howell (foto viz příloha č. 7) se narodil 16. června 1898. Část svého života věnoval cestování, především po Střední Americe, nějaký čas pobýval v New Yorku a roku 1931 se vrátil na Jamajku. Prohlašoval se za stoupence Marcuse Garveyho, ten ale k rastafariánům neměl příliš vřelý vztah (Foehr, 2008). Howell se řídil šesti zásadami: „(1) nenávisť k bílé rase; (2) absolutní nadřazenost černé rasy; (3) pomsta bílé rase za jejich prohřešky; (4) odpor, pronásledování a pokoření vůči vládě a právním orgánům Jamajky; (5) příprava na návrat do Afriky; a (6) uctívání císaře Haile Selassieho jako nejvyšší Bytí a jediného vládce černých lidí.“ (Barrett, 1997, str. 85)

Howell se svou misí začal ve slumech v okolí Kingstonu, a protože mělo jeho učení úspěch, vybrali jeho příznivci peníze, díky kterým Howell roku 1940 založil první rasta komunu – Pinnacle (Barrett, 1997). Zde našla své místo přenesená africká hudba, která se později stala kořenem reggae. Pinnacle obývalo asi 1700 – 4000 lidí a rozloha pozemku byla 320 akrů. Šlo o bezdomovce, válečné veterány, drobné farmáře a ženy. Byla to jednotná komunita, lidé si zde říkali „bratře“ a „sestro“, pěstovali konopí a také vlastní potraviny (maniok, banány apod.) a jedli společně ve velké jídelně. Na pozemku komuny se nacházel malý rybník, z něhož získávali vodu pro dobytek a rostliny. Lidé žili jako rolníci v doškových chatách. Nacházelo se zde také obřadní místo pro rituály a hřiště pro děti. Ty chodily do normální školy v blízké vesnici, takže nežili v izolaci. V neděli večer se členové Pinnacle

scházeli k tanci a bubnování (Foehr, 2008). Tato rastafariánská komunita musela čelit častým nájezdům policie. Důvodem bylo pěstování marihuany, neplacení daní a hlavně fakt, že se členové Pinnacle snažili oprostít od systému a žít si „po svém“. K poslednímu zásahu došlo v roce 1954, kdy byl Pinnacle zcela zničen. Poté se mnozí rastové přestěhovali do Black-O-Wall a Trench Townu, což byly slumy na západě Kingstonu. Howell byl člověk, který dokázal k lidem promlouvat s velkým přesvědčením. Byl jedním z prvních, kdo mluvil o Selassiem jako o Bohu. Podle jeho rodného jména (a titulu Ras) také získalo hnutí své jméno – „rastafari“. Hlásal, že Selassie je spasitel, který naplní Starý a Nový zákon, jediný pravý Bůh. Jeho syn Arnold Howell vzpomíná, jak Leonard prohlašoval, že se „*rasta rozroste po celém světě*“. (Foehr, 2008, str. 32) A i po neúspěchu s komunou Pinnacle se dál snažil spojit zbytky tohoto hnutí, proto vydával noviny The People's Voice (Hlas lidu). Po krátké době byl na nařízení soudu poslán do psychiatrické léčebny v Kingstonu a roku 1981 zemřel (Barrett, 1997).

3 Náboženské představy

Pro rastafariány není rastafariánství náboženstvím, spíše něčím jako způsob života. Nic jako „víra“ neznají, všechny své náboženské představy považují za fakt, tím pádem pro ně nejsou vírou, ale věděním (Halama, 2008). Svého boha rastové nazývají Jah a věří, že v podobě Haile Selassieho sestoupil na zem, aby svůj lid vysvobodil z babylónského zajetí.

Podle Říčana je jedním z důvodů vzniku náboženství „*pokus řešit problém zla*“ (2012, str. 265). Základem toho jsou dva body:

1. Vysvětlit proč zlo existuje a nalézt způsob jak ho potlačit.

V rastafariánské nauce představují zlo bílí utlačovatelé. Lidé, kteří drželi černochoy v otroctví po celá staletí. Rastafariáni si existenci tohoto zla vysvětlují jako boží trest za prohřešky svých předků. Ty Jah potrestal tím, že je nechal padnout do rukou otrokářů. Jednoho dne však rastafariáni, v jejichž čele bude stát samotný Jah Rastafari – Haile Selassie, porazí Babylón, navrátí se domů do Afriky a budou žít věčným životem po boku Jaha.

2. Nalézt metodu vhodnou k jeho překonávání (dokud nebude zcela potlačeno):

Těmito metodami jsou u rastafariánů určité jejich setkání („meetings“ – viz kapitoly 4.1 Reasoning a 4.2 Nyabingi a Grounation), při nichž probíhají modlitby, debaty, zpívají se písně, kouří se ganja a hraje na bubny.

Podle Samuela Browna udává rastafariánská nauka šest bodů, o jejichž pravdivosti je rasta přesvědčen:

- 1) *Haile Selassie je živoucí Bůh.*
- 2) *Černí lidé jsou reinkarnací starověkých Izraelitů, kteří se kvůli bělochům dostali do vyhnanství na Jamajku.*
- 3) *Bílí lidé jsou podřízeni černým lidem.*
- 4) *Situace na Jamajce je beznadějným peklem a Etiopie je nebem.*
- 5) *Nepřemožitelný císař Etiopie nyní pracuje na návratu původních obyvatel Afriky zpět do Etiopie.*
- 6) *V blízké budoucnosti budou černí lidé vládnout světu (Barrett, 1997, str. 104).*

Rastafariáni jsou černoši a jelikož si Jah svůj národ stvořil k obrazu svému, je i on černochem. Mnoho jejich zásad pochází z Bible (především Starý zákon; mimo jiné je v rastafariánství zakomponováno i mnoho afrických tradic a jejich přesvědčení, že jsou reinkarnovaní starověcí Izraelité, poukazuje na souvislost s buddhismem), ale rastafariáni věří, že bílá společnost ji pozměnila tak, aby zvýšila důležitost bílé rasy a ponížila tu černou. I přesto se v ní najdou zmínky o tom, že černoši jsou skutečně tím vyvoleným národem. Z Písňe písní rastafariáni vyvozují, že král Šalomoun byl černochem – „*jeho kadeře jsou trsy palmových plodů černé jako havran*.“ (Pís 5,11) – a stejně tak jeho milá – „*černá jsem, a přece půvabná...*“ (Pís 1,5) Z rodu krále Šalomouna (viz kapitola 2.1 Ras Tafari Makonen) navíc odvozuje svůj původ etiopský císař Haile Selassie, který je považován za živoucího Boha. Podle rastafariánů i tento fakt dokládá Bible: „*Na plášti a na boku má napsáno jméno: Král králů a Pán pánů*.“ (Zj 19, 16) Rastafariáni věří, že Selassie porazí Babylón a vykoná spravedlivý rozsudek nad všemi rasami. Sám Haile Selassie se za boha nikdy nepovažoval, ale to rastafariány neodradilo, naopak to posílilo jejich víru. Když byli v roce 1961 rastafariáni na návštěvě Etiopie, setkali se s arcibiskupem, abunou etiopské ortodoxní církve. Ten jim řekl, aby se králi nezmiňovali o tom, že je pokládán za boha, protože by ho to mohlo znepokojit – „*jestliže nevěří, že je bůh, my víme, že je bůh*“ (Barrett, 1997, str. 108).

Haile Selassie má mít moc porazit Babylón – ten pro rastafariány představuje svět útluaku – a navrátit černochem jejich hrdost. Rastafariáni jsou totiž přesvědčeni, že právě černý národ je ten vyvolený (Barrett, 1997). Oni jsou reinkarnací starověkých Izraelitů, kteří byli také černoši, a jednoho dne dojde k pádu Babylónu⁸ a černoši znovu získají nárok na post Jahova „oblíbence“. K těmto událostem má dojít ve třetí světové válce, kdy Jah ustanoví svůj spravedlivý řád. Babylón na vždy padne, dojde k repatriaci černého lidu z celého světa zpět na Africký kontinent a vznikne zcela nový svět, v němž bude Afrika patřit pouze Afričanům, Evropa bělochům a Amerika Indiánům. Kdy k těmto událostem dojde je otázkou, rastafariánská nauka pouze udává, že toto datum stanoví sám Jah Rastafari. Po sjednání světového pořádku, se Jah bude moci opět posadit na svůj trůn na hoře Sión v Etiopii, kde bude vládnout (Halama, 2008). Barrett i Halama shodně uvádějí, že po Jahově boku bude moci žít 144 000 vyvolených.

⁸ Pokud se hovoří (např. v reggae textech) o zničení, spálení apod. Babylónu, není tím myšleno žádné násilí, vraždy atd. Jde pouze o svržení nadvlády bělochů.

Babylónem, jak už bylo řečeno, je myšlen „svět bílých“, ale také zlo či Satan. Centrem Babylónu (tedy všeho zla) je podle rastafariánů Řím, kde „*d'ábelský papež káže překroucené evangelium*“ (Halama, 2008, str. 43). Proč je centrem zrovna Řím, vysvětlují rastafariáni několika historickými událostmi, např. tím, že Kristus byl ukřižován Římany nebo tím, že italská (tedy římská) vojska se postavila samotnému Haile Selassiemu. Další rastafariány odsuzovanou osobou je britská královna Alžběta II., která je považována za nevěstku zmiňovanou v Bibli: „*Tu jsem spatřil ženu sedící na dravé šelmě nachové barvy, plné rouhavých jmen, o sedmi hlavách a deseti rozích.*“ (Zj 17, 3) Důvodem k nenávisti britské královny je její zodpovědnost za obchodování s otroky a vůbec za vše špatné, co černoši prožili během období kolonizace. Velkým zlem jsou pro rastafariány také černí kazatelé, kteří i nadále pokračují v popírání černochoů a slibují imaginární posmrtný ráj kdesi na nebesích. Rastové ale nevěří v posmrtný ráj, věří ve věčný život v Etiopii – na Siónu (Halama, 2008).

4 Symboly a praxe

Na utváření a prohlubování mezilidských vztahů v náboženské skupině mají velký vliv společné náboženské prožitky, např. „*společný zpěv, modlitba, společná účast na obětech, mystériích, orgiích atd.*“ (Říčan, 2002, str. 142). V rastafariánství jsou jimi jistě praxe reasoning, bubnování nyabingi nebo kouření ganjy. Při účasti na rituálech, se prožitek z rituálu v podvědomí jedince spojuje s vnímáním ostatních členů skupiny a tak mezi nimi vzniká pocit sounáležitosti, důvěry a bezpečí. (Říčan, 2002)

4.1 Reasoning

Rastafariáni se účastní setkání, pořádaných v různých intervalech (týdenní, měsíční apod.). Při těchto setkáních provozují náboženské rokování, zvané reasoning. Při něm rastafariáni hloubají, pronášejí modlitby a debatují mezi sebou o duchovních záležitostech, ale i etických či sociálních otázkách. „*Každý člen má dostatek prostoru pro vedení plnohodnotné debaty na jakékoli téma, dokud se nedojde ke shodě názorů*“ (Barrett, 1997, str. 120). „Meetings“ obvykle začínají v podvečer a celý zbytek večera se tančí, kouří marihuana a diskutuje na nejrůznější témata (Barrett, 1997).

4.2 Nyabingi a Grounation

Původ nyabingi (nebo také nyahbinghi, niyabinghi či nyabinghi), bubnování sloužící k doplnění (a prohloubení) rastafariánských modliteb, můžeme hledat u afrických kmenů, především v Ghaně. Jamajští otroci dokázali zachovat typicky africké bubnování, ze kterého časem vznikl hudební styl burru. Ten byl později převzat rastafariány, kteří si vytvořili svůj vlastní hudební styl – nyabingi (Neuman, 2005). „*Základní frekvence nyahbinghi rytmu je šedesát úderů za minutu, stejně jako tomu je u lidského srdce.*“ (Neuman, 2005, str. 26)

Důležitou postavou je jistě Oswald „Count Ossie“ Williams (1926-1976). Když se v roce 1940 přestěhoval do Kingstonu, začaly ho zajímat diskuse tamních rastafariánů, což ho dovedlo k myšlence, jak by mohla vypadat pravá rastafariánská hudba. Inspirace přišla od jiné skupiny žijící v Kingstonském ghetu. A to od potomků bývalých otroků, kteří si říkali Burru, právě podle bubnování pocházejícího z Afriky. Tyto dvě skupiny časem naprosto splynuly,

neboť rastafariáni neměli vlastní hudbu a Burruové neměli náboženství. Count Ossie v polovině 20. století založil rastafariánský tábor, který přitahoval čím dál více mladých lidí z ghett, z nichž bylo mnoho hudebně nadaných. Tak se postupně v Ossieho táboře kombinovalo burru a hra na strunné či dechové nástroje. Count Ossie chtěl více prohloubit rastafariánské rokování (viz kapitola 4.1 Reasoning), a chtěl toho dosáhnout právě bubnováním a také zapojením zpěvu (Neuman, 2005).

Toto propojení, které se začalo nazývat grounation (nebo groundation), si oblíbilo mnoho mladých lidí z Kingstonu, protože pro ně bylo zajímavější a příjemnější než prosté reasoning. Setkání grounation se rastům stalo svátkem. Jeho slavení trvalo i několik dní a kromě debatování, modliteb a kouření ganjy se také tančilo a zpívalo. Všechny tyto činnosti byly samozřejmě doprovázeny nyabingi bubnováním (Mr3ska, 2011). „*Koncem 60. let se Ossieho bubeníci proluli s ‚Mystics‘, dechovou sekcí Cedrica Im Brookse, a vznikl soubor dnes známý jako Mystic Revelation of Rastafari.*“ (Neuman, 2005, str. 30) Tento soubor byl dokonce při návštěvě Haile Selassieho na Jamajce požádán, aby pro Jeho Veličenstvo zorganizovali vystoupení (Neuman, 2005).

4.3 Ganja

„*Ganja, marihuana, herb, ishence, kaya, maka, I-ley, tampie, ovčácká bylina, sensemina, jeruzalémský chléb, královský chléb, chléb Beránkův, plevel moudrosti a Šalomounova rostlina*“ (Halama, 2008, str. 55), v rastafariánské nauce uctívaná rostlina, je jedinou „drogou“ (v uvozovkách, protože pro rastafariány drogu rozhodně nepředstavuje, tou je pouze v pojetí babylónské společnosti), kterou mohou rastové užívat. Podle rastafariánů se poprvé objevila na hrobě krále Šalomouna a proto je považována za dar od Boha (Jahtecky, 2005).

Kouření této rostliny se mezi otroky rychle rozšířilo, protože černoši potřebovali něco, díky čemu by mohli lépe snášet útrapy otroctví. Ke koupi alkoholu by potřebovali peníze, navíc k němu měli nedůvěru, protože první otroci se údajně dostali do rukou otrokářů tak, že byli opiti (Halama, 2008). Snadnější cestou k opojení mysli se tak stalo pěstování a kouření marihuany. Se vznikem rastafariánství se našlo i biblické zdůvodnění užívání této byliny:

„Zazelenej se země zelení: bylinami, které se rozmnožují semeny, a ovocným stromovým rozmanitého druhu, které na zemi ponese plody se semeny!“ (Gn 1,11)

„Hle, dal jsem vám na celé zemi každou bylinu nesoucí semena i každý strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm.“ (Gn 1, 29)

Dále se můžeme dočíst: *„Celá hora Sínaj byla zahalena kouřem, protože Hospodin na ni sestoupil v ohni. Kouř z ní stoupal jako z hutě a celá hora se silně chvěla.“ (Ex 19, 18)*

„Mojžíš tedy vystoupil na horu a horu přikryl oblak.“ (Ex 24, 15)

„Pálil na něm kadidlo z vonných látek, jak Hospodin Mojžíšovi přikázal.“ (Ex 40, 27)

„Z chrápu se mu valil dým ...“ (2S 22, 9 a Ž 18, 9)

„Dáváš růst trávě pro dobytek i rostlinám, aby je pěstoval člověk, a tak si ze země dobýval chléb.“ (Ž 104, 14)

„Uprostřed města na náměstí ... bylo stromů života nesoucích ovoce dvanáctkrát do roka; každý měsíc dozrává na něm ovoce a jeho listí má léčivou moc pro všechny národy.“ (Zj 22, 2)

Marihuana je rastafariáni užívána hlavně při obřadech, jde vlastně o rastafariánskou náboženskou svátost. Jak uvádí Halama: *„Pro ně je kouření ganjy totéž, co je účast křesťana na eucharistii“* (2008, str. 57). Ganja jim umožňuje komunikaci s Jahem, pomáhá při studiu Bible a meditaci (viz kapitoly 4.1 Reasoning a 4.2 Nyabingi a Grounation). Rastafariáni také věří, že *„marihuana má moc takzvaně ‚vypálit‘ z lidských srdcí korupci, zlobu a zášť“* (Mr3ska, 2013). Také odstraňuje nenávist a strach, přináší klid a vyrovnanost do mysli jejího uživatele, *„povyšuje se do stavu, kdy vše je dobré“* (Halama, 2008, str. 57) a rozšiřuje rastovy obzory.

Samuel Brown (jeden z vůdčích rastafariánů) vysvětluje, jaké množství marihuany mohou rastové užívat: *„My nevěříme v nadměrné užívání ganjy. Ona totiž nemůže být užívána přehnaně. To by totiž bylo pro rastafariána špatné“⁹* (Barrett, 1997, str. 130). Rastafariáni ale neznají žádný způsob užití marihuany, který by byl špatný. Kouří ji, pijí a dokonce i jedí. Z konopí si tkají vlastní látky, pletou provazy atd. Ganja je také užívána jako

⁹ *„We do not believe in the excessive use of ganja. It cannot be used to excess. In that case it would be bad for man.“*

„všelék“, který nahrazuje celou západní medicínu. Vyrábí z ní masti a z kořenů léčivé tonikum (Halama, 2008). Ras Sam Brown říká: „*Já kouřím ganju od osmnácti let. Dnes je mi padesát a nikdy jsem nebyl u doktora*“¹⁰ (Barrett, 1997, str. 130). Ganja je spjata s celým rastovým životem. Po narození je dítě pomazáno konopnou kaší, během života stále obnovuje spojení s Jahem opakovaným kouřením ganjy a na sklonku života užívá ganju ke zmírnění bolestí spojenými s umíráním (Halama, 2008).

K přípravě ganjy ke kouření je potřeba ji opatrně nožem nasekat a následně vložit do marihuanové cigarety (spliff) nebo dýmky (chillum). Před zapálením rasta pronese modlitbu:

„*Sláva Otci a Stvořiteli, jako byl na počátku, je i nyní a svět nikdy nedojde konce: Jah Rastafari: Věčný Bůh Selassie I.*“¹¹ (Barrett, 1997, str. 131)

Po modlitbě rasta zapálí cigaretu nebo dýmku a párkrát hluboce vdechne kouř, načež se mu dostává pocitu jakéhosi transu, to několikrát zopakuje a pošle dýmku další osobě. Pokud se ovšem nejedná o spliff, který je většinou určen pro jednoho. Postup je stejný, jen se vynechává předávání cigarety další osobě (Barrett, 1997). Během konzumace marihuany často probíhají i ostatní části rastafariánských obřadů, jako rokování a bubnování (viz kapitoly 4.1 Reasoning a 4.2 Nyabingi a Grounation).

Užívání marihuany může také symbolizovat vzdor vůči společnosti. Pěstování a užívání ganjy bylo na Jamajce zakázáno v roce 1924 (Kroupa, 2009), ale rastafariáni se nenechali odradit a pěstovali ji dál, ačkoli o její ilegality věděli. Rastafariáni vnímají útoky proti posvátné rostlině jako „*běžné útoky babylónu proti vyvolenému lidu jaha Rastafariho*“ (Halama, 2008, str. 57).

4.4 Dread-locks

Asi nejvýraznějším poznávacím znamením rastafariánů jsou tzv. dread-locks („strašlivé vlasy“ – viz příloha č. 8), nebo dredy. „*Zvláštním způsobem spletené lokny vlasů, které vytvářejí mohutnou hřívu kolem rastovy hlavy*“ (Halama, 2008, str. 52). Rastové si takto začali splétat vlasy buď podle fotografií masajských bojovníků, nebo tento účes pochází

¹⁰ „*I have been smoking ganja since I was eighteen years of age. I am now fifty, and I have never been to a doctor*“.

¹¹ „*Glory be to the Father and to the maker of creation As it was in the beginning is now and ever shall be World without end: Jah Rastafari: Eternal God Selassie I.*“

z dob, kdy žili černoši v horách a prostě nebylo možné stříhat si vlasy (Barrett, 1997). Později se pro dredy našlo i biblické zdůvodnění: „*Po celou dobu platnosti slibu svého nazírství si nedá břitvou oholit hlavu. Dokud neskončí doba, po kterou se zasvětil Hospodinu, bude svatý a nechá si na hlavě volně růst vlasy.*“ (Nu 6, 5)

„*Kněží si nebudou vyholovat na hlavě lysinu ani zastříhovat okraj svého vousu ani své tělo zjizvovat.*“ (Lv 21, 5)

A nakonec se našlo i zdůvodnění vlastní pouze rastafariánům, totiž Selassieho titul Vítězící lev kmene Juda. Lví hřívu totiž jejich účesy opravdu velmi připomínají.

„*Podle Sama Browna, neholený muž je přírodní muž, který představuje svým vzhledem svůj neomezený život*“¹² (Barrett, 1997, str. 137) Na Jamajce vlasy vždy představovaly jakýsi znak, který určuje povahu člověka. Vlnité či nějak výstřední vlasy byly automaticky spojovány s něčím špatným, zatímco vlasy jemné, hladké byly spojovány s „dobrem“. To samozřejmě souvisí s utlačováním černochů. Rovné a hladké vlasy jsou typické pro bělochy, zatímco typický černoch má vlasy kudrnaté či vlnité. V tomto smyslu rastafariáni svými účesy bojují proti společnosti, která takto povrchně soudí lidi na základě toho, co mají na hlavě (Barrett, 1997).

Pro rastafariány jsou dredy symbolem svobody, síly a odporu. Vyšší vrstva jamajské společnosti vnímá lidi nosící dredy jako špinavé a nebezpečné. Sam Brown napsal, že podivné kudrlinky rastafariánů nejsou těžce vydržené, jak si většinou lidé myslí. Jde pouze o přírodně vlnité vlasy Afričana, umývané čistou vodou¹³ a nechané uschnout bez zásahu hřebenu – „*vlasy jednoduše padají a dělají si, co chtějí*“¹⁴ (Barrett, 1997, str. 139) – který by vyrušil jejich přirozenost. Takto upravené vlasy se samovolně vlní do konzistence loken a rastafariáni, kteří o své vlasy (a mnohdy i vousy) takto pečují, se nazývají „lockmenové“ – „lockmens“; potom jsou tu rastafariáni, kteří si stříhají vlasy, ale nechávají si růst dlouhé vousy, těm se říká „vousáči“ – „beardsmens“ (Stingl, 1992). Existují, ale i rastafariáni, kteří hřeben používají, ti se nazývají „hřebenáči“ – „combsome“. Někteří velmi dobře učesaní členové tohoto hnutí jsou nazýváni „krypto-rastafariáni“. Ti, kteří nenosí ani dredy ani vousy se nazývají „čistý obličej“ – „cleanface“ nebo také „baldhead“. Poslední skupinou jsou mladí

¹² „*According to Sam Brown, the unshaven man is the natural man, who typifies in his appearance the unencumbered life.*“

¹³ Rastafariáni totiž odmítají vše, co je chemicky upravené, takže pravý rasta nepoužívá šampon ani mýdlo.

¹⁴ „*The hair simply is left to do as it wills.*“

rastové, kteří si lokny nechávají teprve narůst (což trvá několik let), těm se říká „zakrslíci“ – „nubbies“ (Barrett, 1997).

4.5 Rasta barvy

Podle Barretta jsou za barvy tohoto hnutí považovány červená, černá a zelená (původní barvy Garveyho hnutí), případně zlatá, přidaná z jamajské národní vlajky. *„Červená označuje krev mučedníků z jamajské historie ... Černá reprezentuje barvu Afričanů ... Zelená je zelená jamajské vegetace a naděje na vítězství nad utlačovateli“*¹⁵ (Barrett, 1997, str. 143).

Edmonds uvádí barvu zelenou, zlatou (žlutou) a červenou (2012) – viz příloha č. 9. Tato kombinace je nejrozšířenější. Jsou to barvy Etiopie, respektive celého afrického kontinentu. Jamajští rastové nemají velkou možnost výběru oblečení, nosí to co je k dispozici. Pokud ovšem možnost volby mají, oblékají se do barev africké trikolory – zelené, žluté a červené. *„Barvy bohaté vegetace, žhnoucího slunce a prolité krve.“* (Halama, 2008, str. 52) Tato kombinace se však neomezuje pouze na oblečení. Rasta barvy jsou využívány při zdobení domovů, v umění apod.

4.6 Symbol lva

Lev v rastafariánské symbolice představuje Haile Selassieho. To kvůli jeho titulu Vítězící lev kmene Juda, který získal při své korunovaci. *„Mládě lvi je Juda.“* (Gn 49, 9) Rastafariáni si tímto symbolem zdobí své domy, svatostánky, vlajky. Lva můžeme spatřit na každém místě, které má co do činění s rastafariány. Tento symbol je užíván i v rastafariánském umění, v hudbě, malířství či poezii (viz příloha č. 10). Dokonce dredy zmiňované výše (viz kapitola 4.4 Dread-locks) symbolizují lva. Všeobecně představuje lev sílu, dominanci a agresivitu. Je králem zvířat a v podobě Haile Selassieho králem všech černochů (Barrett, 1997).

¹⁵ „The red signifies the blood of martyrs of Jamaican history ... The black represents the color of the Africans ... The green is the green of Jamaican vegetation and of the hope of victory over oppression.“

4.7 Jazyk rastafariánů

Členové hnutí rastafariánů si postupně začali uvědomovat důležitost každého vyřčeného slova, zároveň cítili potřebu vytvořit jazyk odlišný od toho babylónského a tak vznikl nový dialekt nazývaný se Iyaric (nebo také I-talk či Dread-talk) – jazyk vycházející z angličtiny. Členové tohoto hnutí se rozhodli ze svého slovníku vyřadit všechna negativní slova, a to i taková, která třeba negativně jenom znějí, nebo zní negativně jejich část. Tato „negativní“ slova rastafariáni upravili tak, že část slova, která zní negativně, nahradili opakem – tedy pozitivem (Iyaric, 2014).

Halama uvádí, jak by to například mohlo vypadat v Českém jazyce: „*Slovo ležet neznamena samo o sobě nic špatného. Obsahuje ale slovo lež, které je něčím obecně negativním. Opakem lži je pravda a tak se tímto opakem nahradí původní slůvko lež. Ze slova ležet tedy vzniká novotvar s pozitivním nábojem: pravet.*“ (Halama, 2008, str. 58)

Důležitou součástí Iyaricu je tzv. „*I 'n' I*“ forma. Rastafariáni tímto spojením nahrazují všechna ostatní osobní zájmena. Výraz *I and I* (nebo *I'n'I*, česky doslova „Já a Já“) znázorňuje jednotu rastafariána s Jahem a také s jeho bratry. Když rasta potká nového člověka a „ucítí“, že má pozitivní vibrace, začne ho hned oslovovat *I and I*, aniž by ho zajímalo, zda je ten dotyčný také rastafarián (Barrett, 1997). Iyaric zahrnuje také nahrazování začátečních písmen ve slově výrazem *I*. To se používá, když má počátek slova negativní význam, nebo když má slovo odpovídat rastafariánské mluvě (*vital – Ital*; *Brethren – Idren*; *unity – Inity*; *Amharic – Iyaric*). Dále se v rasta mluvě můžeme setkat s nahrazováním částí slov, tak aby lépe odpovídali svému významu (*oppression – downpression*; *understanding – overstanding*; *politics – politrics*).

Rastafariáni si také přizpůsobili některé biblické pojmy, například „*babylónem je myšlena euroamerická utlačující společnost, Šelmou ze Zjevení je míněna policie, nevěstkou Rachab jsou myšleny Spojené státy americké, Sionem etiopský Axum, exodem repatriace afričanů atd.*“ (Halama, 2008, str. 59)

4.8 Způsob stravování

Dalším důležitým prvkem životního stylu rastafariánů je tzv. I-tal. Podle této zásady má být jídlo přírodní, čerstvé a čisté, tzn. bez chemických látek. Často se rastafariáni vyhýbají i

konzumaci masa. Pokud maso konzumují, řídí se starozákonními předpisy (tedy stejnými pravidly jako židé). Rastafariáni také vynechávají běžná koření včetně soli. Nekouří tabák, nepijí alkohol – „*Když se muž nebo žena rozhodne složit mimořádný slib nazírský a zasvětit se Hospodinu, ať se vystříhá vína a opojného nápoje. Nebude pít nic kvašeného, víno ani opojný nápoj, nebude pít šťávu z hroznů...*“ (Nu 6, 2-3) – kávu, mléko, mají zakázány všechny drogy (kromě ganjy). Jejich strava se tedy skládá z ovoce, zeleniny (ta pro ně představuje tu vůbec nejhodnotnější stravu) a pečiva, které si sami z vlastního zrní upečou. Pijí pouze čistou vodu, šťávy z plodů nebo bylinkový čaj a vše co je vytvořeno z přírodních bylin a kořenů (Barrett, 1997).

Rastafariáni nejsou zvyklí jíst jídlo neznámého původu, protože nevědí, jak bylo připraveno a mohlo by se stát, že by snědli něco, co neodpovídá jejich stravovacím předpisům. Dalším pravidlem rastafariánské kuchyně je, že ženy nesmí vařit mužům, pokud právě menstruuji (Barrett, 1997).

I-tal jako způsob stravování, se dá celkově uplatnit i v životě rastafariánů. Ten má být, stejně jako jídlo, přírodní a morálně čistý. Ale tento styl života je velmi náročný a těžko proveditelný v běžném životě. Proto zásady I-tal dodržují pouze ortodoxní rastafariáni, kteří svůj život tráví v komunitách oddělených od okolního světa. Tam si potraviny sami pěstují a věci potřebné k životu (jako jsou různé nástroje či oděvy) si vyrábějí (Halama, 2008).

5 Šíření rastafariánské nauky

5.1 Charakteristika reggae a jeho textů

Reggae hudba se hraje ve 4/4 taktu a její neoddělitelnou součástí jsou bubny a baskytara. Ta vytváří nejdůležitější součást jamajské hudby a tou je tzv. *riddim* – tedy rytmus (Reggae, 2014). Reggae se začíná objevovat na přelomu šedesátých a sedmdesátých let (Neuman, 2005). Jeho texty jsou často zaměřeny na kritiku společnosti, některé však obsahují jiná témata (např. láska nebo mezilidské vztahy). Podpora užívání konopí, která je považována za svátost, je samozřejmostí, stejně jako chválení Jaha. V textech se objevuje odpor k rasismu, kolonialismu, kapitalismu a Babylónu. „*Témata se často opakují, je to dáno zejména tím, že autoři této hudby měli většinou podobný zdroj inspirace – často vyrostli v ghettu a byli celý život pevně spojení s jeho atmosférou*“ (Jahtecky, 2007). Potom je tu také fakt, že jsou všechna tato témata stále aktuální.

5.2 Bob Marley

Bob Marley (viz příloha č. 11), celým jménem Robert Nesta Marley (1945-1981), se narodil 6. února 1945 ve venkovské komunitě Nine Miles. Díky jeho talentu a osobnímu charisma, dokázal jako první představitel reggae oslnit publikum na celém světě. V roce 1963, s Peterem Toshem a Bunny Wailerem, založili vokální skupinu The Wailers a začali natáčet jeden singl za druhým. Na začátku 70. let se o Boba, a s ním i o jamajskou hudbu, začal zajímat svět a přišla i první pozvání ke koncertování v USA a Anglii. V Marleyho textech se objevila rastafariánská filozofie, která promlouvala (a stále promlouvá) k lidem celého světa, není tedy určena jen lidem afrického původu. Jeho názory zněly nejen z koncertních pódíí, ale i na nejruznějších manifestacích, protože neváhal podporovat domácí názorově spřízněné politiky. Bob se postupně stal světovým poslem reggae a rastafariánství. Ovšem doma na Jamajce toto jeho poselství nepřijali všichni kladně a někteří se domnívali, že jeho angažování v politických záležitostech je proti rastafariánské víře (White, 1998).

V roce 1976 vydal album *Rastaman Vibration*, na němž byla i jedna z jeho vrcholných skladeb – *War*. Text této písně obsahuje projev Haile Selassieho o osvobození černé rasy, který pojednává o nesmyslnosti nadřazování jedné rasy nad druhou. Konstatuje, že dokud

bude barva pleti důvodem k diskriminaci, důvodem k odepření lidských práv, dokud nebudou svrženy režimy podporující zajetí a ne svobodu, stále budou na světě války. Zdůrazňuje, že dokud Afričané (a Afrika) nepoznají mír, budou stále bojovat za to, v co věří, a vědí, že jednou zvítězí.

Marleyho píseň je s tímto proslovem takřka totožná, refrén potom zní následovně:

„War in the east, war in the west

War up north, war down south

War, war, rumours of war.“ (War: Bob Marley song, 2014)

Bob Marley také pomocí své hudby bojoval za zlepšení politické situace na Jamajce. V prosinci roku 1976 se rozhodl uspořádat koncert, určený ke smíření jamajských politických stran (Eboko, 2009). Nedělal to však pro politiky, ale pro lidi, kteří díky neustálým bojům mezi jednotlivými stranami trpěli a žili ve strachu. Po skončení koncertu Marley odjel z Jamajky a na konci ledna 1977 se přestěhoval do Londýna. Tam našel své útočiště v rostoucím rastafariánském společenství a díky svému charisma a rostoucímu vlivu, významně přispěl k posílení tamního rastafariánství. Skrze poselství, které vkládal do reggae hudby, se mu dostalo velkého ohlasu mezi dětmi západoindických přistěhovalců. Tyto děti hledaly vlastní identitu ve společnosti, v níž se cítily odcizeny, a kde byly často vystaveny rasové diskriminaci (Constantine, 2012).

Kvůli zranění, které si Bob přivodil při fotbale a které se dlouhou dobu nechtělo hojit, navštívil v Londýně lékaře, který mu diagnostikoval rakovinu a doporučil amputaci nohy. To ale Marley kvůli svému rastafariánskému přesvědčení nechtěl přijmout a stál si za tím, že jeho víra v Haile Selassieho a meditace s ganjou ho vyléčí (Constantine, 2012). Bob Marley zemřel 11. května 1981. Jeho pohřeb se konal o deset dní později a organizovala jej Etiopská ortodoxní církev, kterou byl Bob zároveň pokřtěn jménem Berhane Selassie – tzn. světlo svaté trojice (Johannes, 2013).

VÝZKUMNÁ ČÁST

6 Cíl výzkumu

V první části výzkumu se zaměřuji na zjištění informovanosti českých vysokoškoláků o rastafariánské filosofii. Zda se zajímají o hlubší význam toho náboženského směru, nebo znají jen na první pohled zřetelné znaky tohoto hnutí. Zároveň bylo cílem, v rámci dotazování se respondentů, rozšířit jejich znalosti o tomto směru (viz kapitola 7 Metoda výzkumu).

Druhá část výzkumu je zaměřena kvalitativně a má zjišťovat názory jednotlivých respondentů na rastafariány a celkově na rastafariánství. To má pomoci dokreslit stav veřejné informovanosti o tomto náboženství.

7 Metoda výzkumu

K první části výzkumu jsem si za nástroj zvolila dotazník (viz příloha č. 12), který obsahoval 21 otázek, z nichž prvních 7 zjišťovalo pohlaví, věk, místo a obor studia, míru zájmu o náboženství a to, zda respondenti pocházejí z nějakého náboženského prostředí. Následující otázky měli zjistit vědomosti respondentů o rastafariánství.

Dotazník jsem vytvořila na internetových stránkách <http://docs.google.com>, což mi umožnilo otázky rozdělit na jednotlivé strany. Na první z nich se nacházely již zmíněné otázky, zjišťující informace o respondentech, na druhé straně jsem se dotazovala na hudební styl reggae, následující strana zahrnovala otázky týkající se symbolů rastafariánské víry a na čtvrté straně jsem zjišťovala především znalost pojmů rastafariánské nauky. Po každé sérii otázek, jsem na další stranu umístila krátké shrnutí právě probraného tématu, pátá strana obsahovala už jen toto shrnutí a místo pro případné připomínky respondentů.

Druhá část výzkumu proběhla formou krátkých rozhovorů při návštěvě reggae koncertu. Respondenty jsem žádala pouze o prozrazení jejich věku, jinak byly základem rozhovoru čtyři otázky zjišťující, co si respondenti představují pod pojmem rasta, jaký pocit v nich vyvolává rastafariánství, zda nějakého rastu znají a co je motivuje k navštěvování reggae koncertů.

8 Formulace hypotéz

- 1) Vysokoškolští studenti většinou znají reggae, ale nevědí, že je spojeno s nějakým náboženstvím.
- 2) Ti co navštěvují reggae koncerty, přitahuje především uvolněná atmosféra těchto akcí, případně příležitost ke kouření marihuany.
- 3) Ti co o rastafariánství slyšeli, znají pouze snadno pozorovatelné symboly této nauky (jako jsou rasta barvy, kouření marihuany a dredy), které jsou v dnešní době spojeny i se samotným reggae a z něho vycházejícím módním trendem.
- 4) Hlubší znalosti (jako znalost zakladatele tohoto hnutí, nebo osoby Haile Selassieho) jim chybí.
- 5) Vysokoškoláci většinou neznají nebo nedovedou vysvětlit pojmy rastafariánské víry, jako je Babylón či Sión.
- 6) Respondenti pocházející z náboženského prostředí, nebo zajímající se o náboženství (případně obojí) pojmy jako je Babylón či Sión znají ve spojitosti s Biblií.
- 7) Rasta je většinou vnímán jako člověk s pozitivní myslí, propagující mír a lásku. Ačkoli lze předpokládat, že některými jedinci mohou být rastafariáni považováni za „vyvrhele společnosti“ (kvůli konzumaci marihuany, kterou lidé – nerastafariáni – chápou jako drogu; tedy vidí rastafariána jako narkomana, neschopného fungovat v reálném životě).
- 8) Jen málo respondentů uvede, že osobně znají nějakého rastafariána

9 Způsob provedení výzkumu

První část výzkumu byla provedena pomocí již zmíněného dotazníku, který jsem rozesílala přes sociální síť a internetovou poštu respondentům vyhovujícím mým požadavkům (což bylo právě studium vysoké školy) a odkaz na dotazník umístila do skupin různých vysokých škol na Facebooku.

Pro data druhé části výzkumu, jsem se v Jihlavě vydala na koncert reggae – vystoupení mladého jihlavského reggae zpěváka, který si říká Afarastafa¹⁶. Na místě jsem vybrané respondenty požádala o pár minut jejich času, a pokud byli ochotni, ptala jsem se jich na následující otázky a jejich odpovědi zaznamenávala pomocí záznamníku na mobilním telefonu:

- 1) Víš kdo je to rasta? Jak bys ho popsal/a?
- 2) Jaký máš názor na tento náboženský směr (vyvolává v tobě spíše pozitivní či negativní pocity)?
- 3) Znáš nějakého rastu? Pokud ano, mohl/a bys mi o něm říci něco bližšího (např. jaké je jeho chování, nebo jestli je třeba na první pohled poznat, že je rasta)?
- 4) Z jakého důvodu navštěvuješ reggae koncerty? Jak často tyto akce navštěvuješ?

¹⁶ Tento umělec působí od roku 2008, a ačkoli jeho jediným hudebním zaměřením není reggae, ale i hip hop, zdála se mi tato akce vhodná pro získávání potřebných informací. Ať už totiž Afarastafa hraje reggae nebo hip hop, obsahují jeho texty rastafariánské poselství (neboť on sám se prohlašuje za rastafariána). Navíc byla tato akce zaměřena převážně na reggae.

10 Metoda vyhodnocení dat

Vyhodnocení dotazníků jsem provedla pomocí programu Excel a výsledky vyjádřila číselně, v procentech a pro lepší znázornění i pomocí grafů. Dále jsem využila výpočtu statistické významnosti (Chí kvadrát) – tyto údaje uvádím, pouze pokud byla nějaká významnost zjištěna (všechny výsledky viz příloha č. 13).

Nahrané rozhovory (tedy druhou část výzkumu) jsem převedla do textové podoby. Následně jsem jednotlivé odpovědi zhodnotila, shrnula a přidala konkrétní příklady.

11 Charakteristika zkoumaného vzorku

Mými respondenty v dotazníku, se stali studenti vysokých škol v České republice. Celkem jich můj dotazník vyplnilo 127, z celkového počtu bylo 62 % žen a 38 % mužů. Průměrný¹⁷ věk respondentů je 23 let, přičemž nejmladšímu respondentovi bylo 18 let a nejstaršímu 49 let. Téměř polovina respondentů, tedy 49 %, studuje vysokou školu v Praze, 40 % v Brně a 11 % v jiném městě (nejčastěji se objevovali České Budějovice, ale také Plzeň či Jihlava). 41 % dotázaných studuje humanitní a společenské vědy, 32 % technické obory, 9 % má zaměření na vzdělání a výchovu, 2 % respondentů studuje přírodní vědy a 16 % jiné obory, z nichž mohu jmenovat například zdravotnictví, umění či design (viz příloha č. 14). Z dotázaných vysokoškoláků 69 % nepochází z náboženského prostředí, 20 % uvedlo prostředí římskokatolické a ve zbylých 11 % se objevilo prostředí židovské, evangelické, baptistické, CČSH a další. U otázky na osobní náboženskou orientaci respondentů odpovědělo 63 % záporně, 33 % respondentů uvedlo nějakou náboženskou orientaci a 4 % se nedokázala zařadit ani do jedné z možností (například dva z respondentů uvedli, že jsou agnostici). 32 % respondentů uvedlo, že se obecně zajímá o náboženství, téměř stejný počet respondentů (tj. 31 %) se o náboženství nezajímá vůbec. Všeobecný zájem o náboženství a zároveň zájem o konkrétní víru uvedlo 28 % dotázaných a 9 % respondentů uvedlo zájem pouze o konkrétní náboženský směr (viz příloha č. 15).

Ve druhé části výzkumu je společnou vlastností skupiny respondentů jejich přítomnost na koncertě reggae. Tam jsem od posluchačů reggae získávala názory na rastafariánství. Záměrně jsem vybírala respondenty, kteří měli vlasy spletené do dredů nebo vykazovali jiné známky „rasta módy“. Podařilo se mi získat deset¹⁸ krátkých rozhovorů od šesti mužů¹⁹ a čtyř žen²⁰. Průměrný věk respondentů je 24 let a všichni bydlí v Jihlavě.

¹⁷ Aritmetický průměr 23,6 a modus 23.

¹⁸ Původně třináct, ale z důvodu špatné kvality nahrávek se nedalo vše použít.

¹⁹ Jeden z nich byl ve věku 26 let, dva 25 let a tři ve věku 23 let.

²⁰ Nejmladší z nich bylo 21 let, jedna respondentka byla ve věku 23 let, jedna 25 let a nejstarší bylo 26 let.

12 Výsledky a interpretace dotazníku

Nyní se budu věnovat interpretaci výsledků tohoto celého vzorku a následně různých podskupin (viz příloha č. 16).

12.1 Výsledky v rámci celého zkoumaného vzorku

Hudební žánr reggae je celosvětově velmi rozšířen, což se prokázalo i díky výsledkům dotazníku. Celých 88 % dotázaných tento styl zná (tj. 112 respondentů) a nezná jen 12 % (tj. 15 respondentů). Ti, co reggae znají, byli požádáni o uvedení alespoň jednoho představitele tohoto stylu. Nejčastěji byl uváděn zpěvák Bob Marley či jiní členové Marleyho rodiny (Ziggy, Rita, Damian, Ky-Mani.), často se také objevoval Peter Tosh, Max Romeo, Macka B a Bobby McFerrin. Menší či ojedinělý výskyt měla jména jako Jimmy Cliff, Anthony B, Deadly Hunta, Protoje nebo Tarrus Riley. Z reggae skupin respondenti uvedli Black Uhuru, Christafari a Mungo's Hi fi. Z českých představitelů se objevil Michal Šeps, Afarastafa a skupiny Švihadlo, Babalet a Uragan Andrew and reggae ortodox. Také se objevovali interpreti, kteří se neorientují pouze na reggae, ale určitě se dají do této kategorie zařadit: J Capri, Major Lazer, Soom T, Matisyahu. Zcela jiný výsledek však přinesla otázka na návštěvnost těchto akcí. Na otázku, zda někdy navštěvují reggae koncerty, odpovědělo kladně jenom 21 % dotázaných (tj. 27 respondentů). Zatímco 79 % (tj. 100 respondentů) uvedlo, že na takové akce nechodí. O souvislosti hudebního stylu reggae s náboženským směrem rastafariánství vědělo 54 % dotázaných (tj. 68 respondentů) a 46 % o této souvislosti nevědělo (tj. 59 respondentů). Jeden respondent v závěrečných poznámkách uvedl, že rastafariánství zná, ale nevěděl, že se jedná o náboženství. Jamajku jako oblast vzniku reggae a rastafariánství uvedlo 72 % dotázaných (tj. 92 respondentů), téměř všichni ze zbylých 28 % (tj. 35 respondentů) přiznali, že neznají správnou odpověď a dva z nich zkoušeli tipovat, a to Little Cayman a Dominikánskou republiku (viz příloha č. 17).

Rastafariánské bubnování nyabingi správně označilo (viz příloha č. 18) 23 % dotázaných (tj. 29 respondentů), zatímco ostatních 77 % (tj. 98 respondentů) označilo ostatní možnosti nebo možnost nevím téměř ve stejných podílech (didgeridoo 19 %, Cargo 15 %, Djembe 23 %, nevím 20 %). V této otázce bylo množství odpovědí u jednotlivých možností velmi vyrovnané, což vede k zamyšlení, zda skutečné množství správných odpovědí nebylo

zkresleno tím, že respondenti správnou odpověď většinou tipovali. Tím by se skutečný počet těch, kteří nyabingi skutečně znají, ještě snížil. Těžko ale odhadnout, jak výrazně. Rastafariánský účes je znám mnohem většímu počtu respondentů. Celých 89 % respondentů (tj. 113) uvedlo správně dredy. Asi třetina z nich sdělila svůj názor ohledně významu dredů. Nejčastěji se objevovaly odpovědi jako spojení s přírodou, přírodní vzhled, vzdor vůči společnosti, volnost nebo dokonce symbolika lva, ale i narážky na nehygieničnost tohoto vzhledu (jeden z respondentů například uvedl „*chtěj tam mít breberky*“). Zbylých 11 % dotázaných (tj. 14 respondentů) o dredech jako rastafariánském účesu nevědělo. Z toho osm respondentů, tj. 6 %, uvedlo jako odpověď rasta copánky. Tato odpověď není až tak překvapivá, avšak kromě názvu nemají rasta copánky s rastafariánstvím nic společného. Rastafariánské barvy se podle výsledků dotazníku zdají být známé velkému počtu vysokoškoláků. 87 % dotázaných (tj. 110 respondentů) uvedlo správnou kombinaci barev a to zelenou, žlutou a červenou. Jenom 13 % (tj. 17 respondentů) rastafariánské barvy neznalo. *Z výpočtu vyplývá, že rastafariánské barvy jsou statisticky známé více (na 5 % hladiny významnosti) ženám než mužům, ze kterých je znalo 79 % mužů (tj. 38) a 94 % žen (tj. 74) – viz příloha č. 19.* Spojitost mezi rastafariány a kouřením marihuany je známa 92 % dotázaných vysokoškoláků (tj. 117 respondentů – z toho čtyřicet sedm mužů a sedmdesát žen) a jen 8 % (tj. 10 respondentů – z toho jeden muž a devět žen) na otázku, kterou bylinu rastafariáni užívají k meditaci a ke spojení s Jahem, neznalo odpověď. *Z výsledků vyplývá, že muži mají statisticky významně více (na hranici významnosti) znalostí o kouření ganjy v souvislosti s rastafariánstvím (viz příloha č. 20).*

U otázky na zakladatele rastafariánství se objevovaly různé odpovědi. Za zakladatele správně označilo Leonarda Howella 14 % dotázaných (tj. 18 respondentů). Marcuse Garveye uvedlo 5 % (tj. 6 respondentů) a největší počet (59 respondentů), tj. 46, 5 % dotázaných označilo Haile Selassieho. Zbylých 34, 5 % respondentů (tj. 44) neznalo správnou, ani přibližnou, odpověď (viz příloha č. 21).

Necelá polovina respondentů, 45 % (tj. 57 dotázaných), správně uvedla, že Haile Selassie je etiopský císař a rastafariánský bůh. Zbylých 55 % respondentů (tj. 70 dotázaných) odpověď na tuto otázku neznalo (viz příloha č. 22).

Další zjevně velmi rozšířenou informací je to, jak rastafariáni nazývají svého boha. Jaha označilo 72, 5 % dotázaných (tj. 92 respondentů – třicet mužů a šedesát dva žen). 14 % dotázaných (tj. 18 respondentů) správnou odpověď neznalo a zbylých 13, 5 % (tj. 17)

označilo nejčastěji Ježíše nebo Kršnu (viz příloha č. 23). *Z výsledků vyplývá, že ženy mají statisticky významně více (na hranici významnosti) informací o bohu rastafariánů (viz příloha č. 24).*

Pojem Babylón je znám 34 % dotázaných (tj. 43 respondentů). Nejčastěji uváděli, že Babylónem rastafariáni myslí konzumní svět a zkorumpovanou společnost, objevovaly se odpovědi zahrnující jen jednu z těchto možností nebo také vlastní odpovědi, jako že Babylónem je míněno zlo a satan (viz příloha č. 25).

Pojem Sión dokázalo vysvětlit 39 % respondentů (tj. 50) kladně. Většinou uváděli, že jde o zaslíbenou zemi, horu v Jeruzalémě, Izraeli, Palestině či Etiopii („*Hora, nebo obecně cokoliv co je spjato s Jeruzalémem*“) a posvátné město. Dále se objevovali odpovědi označující Sión za něco podobného křesťanskému nebi, či ráji (například „*rasta nebe*“ nebo „*ekvivalent křesťanského Ráje*“). Sedmdesát sedm respondentů (tj. 61 %) pojem Sión neznají, ani v jiné souvislosti (viz příloha č. 26).

Za hlavní motiv rastafariánské víry byla nejčastěji označena rovnost všech národů, 47 % dotázaných (tj. 60 respondentů). Návrat do zaslíbené země, označilo 39 % dotázaných (tj. 50 respondentů – čtrnáct mužů a třicet šest žen). Zbylých 14 % dotázaných (tj. 17 respondentů) správnou odpověď neznalo (viz příloha č. 27). *Z výsledků vyplývá, že ženy mají statisticky významně více (na hranici významnosti) informací o smyslu rastafariánství (viz příloha č. 28).*

12.2 Výsledky skupiny pocházející z náboženského prostředí

Nyní se budu věnovat skupině třiceti devíti respondentů, kteří uvedli, že pocházejí z náboženského prostředí. V této skupině je 49 % žen (tj. 19) a 51 % mužů (tj. 20), průměrný věk je stejný jako u celkového vzorku respondentů, tedy 23 let. Z uvedených respondentů 69 % (tj. 27 dotázaných) uvedlo, že jsou osobně nábožensky orientováni. A 82 % (tj. 32 respondentů) se nějakým způsobem zajímá o náboženství.

Z vyčleněného vzorku respondentů 85 % (tj. 33 dotázaných) uvedlo, že zná hudební styl reggae, ale jen 10 % (tj. 4 respondenti) koncerty tohoto typu navštěvuje (líbí se jim příjemná atmosféra a muzika). *Z výsledků výpočtu vyplývá, že lidé pocházející z náboženského prostředí statisticky významně méně (na hranici významnosti) navštěvují reggae koncerty, než*

lidé z náboženského prostředí nepocházející (viz příloha č. 29). O spojitosti reggae a rastafariánství věděla zhruba polovina respondentů, tedy 56 % (tj. 22 dotázaných), ale o jejich jamajském původu je obeznámeno 74 % respondentů (tj. 29 dotázaných).

O nyabingi je i mezi touto skupinou v povědomí jen málo. Správně odpovědělo jen 18 % (tj. 7) respondentů, zbylých 82 % (tj. 32) respondentů nyabingi nezná. Naprosto opačný výsledek je ovšem u otázky na rastafariánský účes, 82 % dotázaných (tj. 32 respondentů) uvedlo správně dredy (dva z nich zmínili symboliku lva). Tři respondenti si mysleli, že rasta účesem jsou rasta copánky a čtyři respondenti neuvedli žádnou odpověď. *Ve skupině respondentů z nenáboženského prostředí znalo dredy 93 % (tj. 82). Z výsledků vyplývá, že lidé nepocházející z náboženského prostředí jsou statisticky významně více (na hranici významnosti) informováni o účesu rastafariánů (viz příloha č. 30).* Rastafariánské barvy jsou známy 82 % respondentů (tj. 32) a užívání marihuany dokonce 95 % respondentů (tj. 37).

Za zakladatele rastafariánství byl nejčastěji označován Haile Selassie, označilo ho 46 % respondentů (tj. 18). Leonarda Howella uvedlo jen 18 % respondentů (tj. 7) a jeden dotázaný uvedl Marcuse Garveye. Osoba Haile Selassieho je zřejmě známa 54 % dotázaných (tj. 21), kteří správně uvedli, že jde o etiopského císaře a rastafariánského boha. Ještě o něco více respondentů, tedy 69 % (tj. 27), má povědomí o tom, že rastafariáni svého boha nazývají Jah (viz příloha č. 31).

Pojem Babylón je znám 43 % dotázaných (tj. 17 respondentů), devět z nich označilo možnosti konzumní svět a zkorumpovaná společnost, šest označilo jen konzumní svět a dva jenom zkorumpovanou společnost. Zbylých 57 % (tj. 22) respondentů tento pojem buď vůbec nezná, nebo ho chápe v opačném významu. Deset z těchto dvaadvaceti respondentů totiž uvedlo, že Babylón je svět plný lásky a dobra.

Co je to Sión vědělo 62 % dotázaných (tj. 24 respondentů), patnáct z nich Sión označilo za horu v Izraeli či Jeruzalémě, další uváděli posvátné, bájně či zaslíbené město. Odpověď nevím zvolilo 38 % dotázaných (tj. 15 respondentů). *Ze skupiny nepocházející z náboženského prostředí znalo význam Siónu jen 39 % respondentů (tj. 34). Z výsledků tedy vyplývá, že lidé pocházející z náboženského prostředí znají statisticky významně více (na 5 % hladiny významnosti) pojem Sión (viz příloha č. 32).*

O jednom z hlavních motivů rastafariánské nauky, tedy o návratu do zaslíbené země – Etiopie, je obeznámeno pouhých 33 % respondentů (tj. 13). Mnohem více dotázaných je

přesvědčeno, že cílem rastafariánů je rovnost všech národů. Tento názor zastává 49 % respondentů (tj. 19 dotázaných).

12.3 Výsledky skupiny nábožensky orientovaných respondentů

Tato skupina čítá čtyřicet dva respondentů, z nichž je 33 % mužů (tj. 14) a 67 % žen (tj. 28) a z náboženského prostředí pochází 67 % z nich (tj. 28).

Reggae je známo 86 % respondentů (tj. 36), ovšem na koncerty této hudby chodí jen 21 % z nich (tj. 9). O souvislosti mezi hudebním stylem reggae a náboženským směrem rastafariánstvím je obeznámeno 57 % respondentů (tj. 24) a 74 % respondentů (tj. 31) zná původ reggae a rastafariánství.

O rastafariánském bubnování nyabingi je informováno 19 % respondentů (tj. 8). Dredy zná 86 % respondentů (tj. 36), a 12 % dotázaných (tj. 5) si myslelo, že rastafariánským účesem jsou rasta copánky. Barvy náležící k rastafariánskému hnutí jsou známy 88 % respondentů (tj. 37) a užívání marihuany pro spirituální účely mezi rastafariány je známo 93 % dotázaných (tj. 39)

Za zakladatele rastafariánství byl opět nejčastěji označen císař Haile Selassie, označilo ho 45 % respondentů (tj. 19), Leonarda Howella označilo 14 % dotázaných (tj. 6) a dva respondenti (5 %) uvedli Marcuse Garveye. Zbylých 36 % respondentů (tj. 15) zvolilo odpověď nevím. Osoba císaře Selassieho je známa 62 % dotázaných (tj. 26). *Naproti tomu u skupiny respondentů neorientovaných na určité náboženství je tento údaj pouze 38 % (tj. 32) dotázaných. Z výsledků výpočtu vyplývá, že o osobě etiopského císaře mají lidé nábožensky orientovaní statisticky významně více (na 1 % hladiny významnosti) informací (viz příloha č. 33).* Další otázka zjišťovala, zda respondenti vědí, jak rastafariáni nazývají svého boha. Jah odpovědělo 74 % respondentů (tj. 31). Pojem Babylón dokázalo vysvětlit 38 % dotázaných (tj. 16) a 26 % respondentů (tj. 11) si myslelo, že Babylón je svět plný lásky a dobra. Z této skupiny respondentů 41 % (tj. 17) odpovědělo, že hlavním motivem rastafariánské nauky je návrat do zalíbené země a 38 % respondentů (tj. 16) uvedlo rovnost všech národů. V poslední otázce měli respondenti objasnit pojem Sión, což se povedlo 52 % dotázaných (tj. 22).

12.4 Výsledky skupiny zajímající se o náboženství

Respondentů, kteří uvedli, že se zajímají o náboženství, bylo osmdesát sedm. Z toho bylo 66 % (tj. 57) žen a 34 % (tj. 30) mužů. Průměrný věk je i u této skupiny 23 let. Z náboženského prostředí pochází 37 % respondentů (tj. 32), zbylých 63 % (tj. 55) z náboženského prostředí nepochází. Osobní náboženskou orientaci uvedlo 47 % dotázaných (tj. 41), 51 % (tj. 44) uvedlo, že nejsou věřící a 2 % (tj. 2 respondenti) se označili za agnostiky.

Hudební styl reggae zná 87 % (tj. 76) respondentů této skupiny, pouhých 13 % (tj. 11) jej nezná. S návštěvností reggae koncertů je to podobné jako u předchozí skupiny, jenom 20 % (tj. 17) respondentů tyto akce navštěvuje. Tito respondenti nejčastěji uváděli, že je na reggae koncerty láká uvolněná atmosféra, pohodová hudba, příjemní lidé a také příležitost ke konzumaci marihuany. O tom, že reggae nese poselství rastafariánské filosofie vědělo 62 % dotázaných (tj. 54). *Ze skupiny respondentů s nezájmem o náboženství jen 32 % (tj. 13). Z výpočtu vyplývá, že lidé zajímající se o náboženství jsou statisticky významně více (na 1 % hladiny významnosti) informováni o poselství reggae hudby (viz příloha č. 34).* Stejně tak u otázky na místo zrodu reggae a rastafariánství jsou vědomosti skupiny zajímající se o náboženství (Jamajku uvedlo 77 % dotázaných, tj. 67) oproti té, která se o něj nezajímá (Jamajku uvedlo 60 % dotázaných, tj. 24) velmi rozdílné. *Z výpočtu tedy vyplývá, že lidé zajímající se o náboženství mají statisticky významně více (na 5 % hladiny významnosti) informací o vzniku rastafariánství. (viz příloha č. 35).*

O rastafariánském bubnování nyabingi vědělo jen 25 % respondentů (tj. 22), zatímco otázka na rastafariánský účes měla správných odpovědí 91 % (tj. 79 dotázaných). Z těch, co odpověděli i na druhou část otázky (totiž co představuje účes rastafariánů), devět uvedlo symbol lví hřívy, šest respondentů symbol přírodnosti, volnosti a dva respondenti vyjádřili svůj názor na nehygieničnost tohoto účesu. Zbylých šedesát dva respondentů sice znali dredy, ale nevěděli, co tento účes vyjadřuje. Neznalost rastafariánského účesu se projevila u 9 % respondentů (tj. 8), přičemž šest odpovědělo nevím a dva si mysleli, že rastafariánským účesem jsou rasta copánky. Rastafariánské barvy jsou známy většině respondentů, 90 % dotázaných (tj. 78) správně uvedlo, že se jedná o zelenou, žlutou a červenou. Ještě více respondentů, 97 % (tj. 85), vědělo o využívání marihuany při

rastafariánských rituálech. *Ve skupině respondentů neprojevuících zájem o náboženství bylo 82 % (tj. 33) informováno o těchto praktikách. Z výsledků výpočtu tedy vyplývá, že statisticky významně více (na 1 % hladiny významnosti) informací o rastafariánských rituálech mají lidé zajímající se o náboženství (viz příloha č. 36).*

Za zakladatele rastafariánství považuje téměř polovina respondentů, 43 % (tj. 38), etiopského císaře Haile Selassieho. Další dva respondenti (2 %) uvedli Selassieho a Leonarda Howella, jeden respondent (1 %) pak Selassieho a Marcuse Garveye. Správnou odpověď, tedy že zakladatelem je Leonard Howell, znalo pouze 16 % (tj. 14) respondentů. Jeden respondent (1 %) uvedl Howella a Garveye společně. A samotného Marcuse Garveye označilo 5 % (tj. 4) respondentů. Zbylých 31 % respondentů (tj. 27) zakladatele rastafariánství nezná. Asi polovině respondentů, 53 % (tj. 46), je známo, že Haile Selassie byl etiopský císař a také, že je rastafariány považován za ztělesnění boha. *Dle výsledku výpočtu vyplývá, že lidé, zajímající se o náboženství jsou s touto informací statisticky významněji (na 1 % hladiny významnosti) seznámeni (viz příloha č. 37). Stejně tak jsou statisticky významněji (na 1 % hladiny významnosti) seznámeni s informací, že rastové svého boha nazývají Jah (viz příloha č. 38). Ze skupiny se zájmem o náboženství je to 80 % respondentů (tj. 70), ve zbytku vzorku tuto informaci mělo 57 % respondentů (tj. 23).*

Z výpočtu statistické významnosti vyplývá, že o smyslu Babylónu jsou významněji (na 5 % hladiny významnosti) informováni lidé zajímající se o náboženství (44 % z nich, tj. 38, dokázalo vysvětlit pojem Babylón), než ti, kteří se o náboženství nezajímají (pouze 25 % z nich, tj. 10, dokázalo význam Babylónu vysvětlit) – viz příloha č. 39. Dvacet pět respondentů (tj. 29 %) si myslelo, že Babylón je svět plný lásky a dobra, což je naprostým opakem skutečného smyslu Babylónu. Na otázku, co je to Sión, odpovědělo 55 % respondentů (tj. 48) správně ve smyslu, že jde o zaslíbené město, místo srovnatelné s rájem, horu v Etiopii, Izraeli či Jeruzalémě. Jen dvaadvacet z nich však dokázalo vysvětlit tento pojem v souvislosti s rastafariánstvím, objevovaly se odpovědi jako rastafariánský ráj, nebe pro rasty, hora kde je Jahův trůn, místo kam se při exodu vydají rastafariáni apod. Zbylých 45 % respondentů (tj. 39) pak pojem Sión nedokázala vysvětlit vůbec. Z výsledků vyplývá, že lidé zajímající se o náboženství jsou statisticky významně častěji (na 5 % hladiny významnosti) obeznámeni s pojmem Sión. (viz příloha č. 40). U otázky na jeden z hlavních motivů rastafariánské nauky, nejvíce respondentů, 47 % (tj. 41), odpovědělo, že je jím rovnost všech národů. Jen o 4 %

méně respondentů (tj. 38) odpovědělo, že jedním z hlavních rastafariánských témat je návrat do zaslíbené země. A 10 % respondentů (tj. 8) odpověď neznalo.

12.5 Výsledky skupiny navštěvující reggae koncerty

Nyní budu popisovat vzorek dvaceti sedmi respondentů, z nichž žen je 56 % (tj. 15) a mužů 44 % (tj. 12). Jejich průměrný věk je 23 let a 59 % (tj. 16) z nich studuje v Praze, 33 % (tj. 9) v Brně a o zbylých 8 % se dělí studenti z Českých Budějovic (jeden respondent) a Plzně (jeden respondent). Jenom 15 % dotázaných (tj. 4) pochází z náboženského prostředí. U otázky na osobní náboženskou orientovanost odpovědělo kladně 33 % (tj. 9) respondentů, a zájem o náboženství projevilo dokonce 63 % dotázaných (tj. 17).

Jelikož je tato skupina respondentů, kteří uvedli, že navštěvují reggae koncerty, je samozřejmé, že tento hudební styl znají. V odpovědích na otázku, kvůli čemu tyto akce navštěvují, se nejčastěji objevila příjemná hudba (14x), pohodová atmosféra (13x), lidé (8x), odreagování (6x) a konzumace marihuany (4x). Téměř všichni, tedy 81 % (tj. 22) respondentů, vědí také to, že reggae nese rastafariánská poselství. *Ze skupiny respondentů, kteří reggae koncerty nenavštěvují, mělo tuto informaci pouze 46 % respondentů (tj. 46).* Z výsledků tedy vyplývá, že lidé navštěvující reggae koncerty jsou statisticky významně více (na 1 % hladiny významnosti) informovaní o spojitosti reggae hudby s rastafariánstvím, než lidé, kteří na reggae nechodí (viz příloha č. 41). Velké povědomí je také o místě vzniku rastafarinství, 78 % respondentů (tj. 21) správně uvedlo Jamajku.

Nyabingi je známo jen 33 % respondentů (tj. 9) – to je nejvíce ze všech posuzovaných skupin – zbylých 67 % (tj. 18) dotázaných neznalo správnou odpověď. Naproti tomu, rastafariánský účes zná téměř každý – 96 % (tj. 26) respondentů. Nejčastěji jej vysvětlovali jako vzdor, přírodní vzhled, volnost apod. Všichni respondenti (tj. 27) uvedli marihuanu jako součást rastafariánství. Jen o něco méně respondentů, tedy 92 % (tj. 25), dobře zná i rastafariánské barvy.

Za zakladatele hnutí rastafariánů byl nejčastěji označován Haile Selassie, uvedlo ho 44 % dotázaných (tj. 12). Selassieho společně s Leonardem Howellem označilo 7 % respondentů (tj. 2) a Selassieho společně s Marcusem Garveyem označil jeden respondent. Leonarda Howella jako jediného zakladatele označilo 19 % (tj. 5) respondentů a samotného Marcuse

Garveye označil jeden respondent (4 %). Zbylých 22 % dotázaných (tj. 6) zakladatele rastafariánství nezná. Jméno etiopského císaře je známo 59 % (tj. 16) respondentů a 85 % dotázaných (tj. 23) ví, že rastafariáni svého boha nazývají Jah. Jen 37 % respondentů (tj. 10) správně chápe pojem Babylón, zbylých 63 % (tj. 17) tento pojem nedokázalo vysvětlit. Necelé polovině respondentů, tedy 44 % (tj. 12), je znám Sión, ačkoli jen 30 % (tj. 8) respondentů se vyjádřilo v souvislosti s rastafariánstvím. Stejně tak 44 % respondentů je znám důležitý bod rastafariánské nauky, a sice touha po návratu do zaslíbené země – Etiopie.

12.6 Výsledky skupiny studující v Praze

Tento vzorek obsahuje 63 respondentů, 71 % žen (tj. 45) a 29 % mužů (tj. 18). Z náboženského prostředí pochází jen 29 % respondentů (tj. 18). Vlastní náboženskou orientaci uvedlo 36 % respondentů (tj. 23) a 84 % respondentů (tj. 53) se o náboženství nějakým způsobem zajímá.

Hudební styl reggae znalo 89 % respondentů (tj. 56), ale na reggae koncerty chodí jenom 24 % respondentů (tj. 15). Souvislost reggae s rastafariánstvím je známa 59 % dotázaných (tj. 37), zbylých 41 % (tj. 26) nevědělo, že reggae nese poselství nějakého náboženství. O místě vzniku reggae a rastafariánství je informováno 73 % respondentů (tj. 46).

Nyabingi zná jenom 22 % dotázaných (tj. 14). Naopak rastafariánský účes je velmi známý – 89 % dotázaných, tj. 56, uvedlo, že jsou jím dredy, dva respondenti uvedli rasta copánky (3 %). Barvy typické pro rastafariány jsou známy 92 % respondentů (tj. 58). A za rastafariánskou rostlinu byla označena marihuana dokonce 95 % respondentů (tj. 60).

Za zakladatele rastafariánství byl nejčastěji označen Haile Selassie, a to 54 % dotázaných (tj. 34). Leonarda Howella uvedlo 19 % respondentů (tj. 12) a Marcuse Garveye označili dva respondenti (tj. 3 %). Odpověď na tuto otázku neznalo 24 % dotázaných (tj. 15). Necelá polovina respondentů, tedy 46 % (tj. 29), zná etiopského císaře Haile Selassieho. Jméno rastafariánského boha správně uvedlo 73 % dotázaných (tj. 46). Pojem Babylón dokázalo popsat 44 % respondentů (tj. 28), stejně tak Sión, ale jen 11 % (tj. 7) v souvislosti s rastafariánstvím. Téma návratu do zaslíbené země je známo 35 % respondentů (tj. 22).

12.7 Výsledky skupiny studující v Brně

Skupina brněnských studentů zahrnuje 57 % mužů (tj. 29) a 43 % žen (tj. 22), celkově 51 respondentů. Z náboženského prostředí pochází 35 % (tj. 18) dotázaných, osobní zaměření na určité náboženství uvedlo 27 % dotázaných (tj. 14) a zájem o náboženství uvedlo 51 % dotázaných (tj. 26).

Většina respondentů, tedy 88 % (tj. 45), zná hudební styl reggae, ale pouhých 18 % dotázaných (tj. 9) navštěvuje reggae koncerty. Spojitost reggae hudby s rastafariánstvím je známa 51 % respondentům (tj. 26), informace o místě jeho vzniku zná 71 % respondentů (tj. 36).

Rastafariánské bubnování nyabingi je známo 27 % dotázaných (tj. 14). Dredy, jako rastafariánský účes, uvedlo 94 % dotázaných (tj. 48). O spojitosti rastafariánství s užíváním marihuany je obeznámeno 90 % respondentů (tj. 46) a rasta barvy zná 78 % respondentů (tj. 40). *Z výsledků výpočtu statistické významnosti vyplývá, že pražští studenti znají statisticky významně častěji (na 5 % hladiny významnosti) rastafariánské barvy, než studenti brněnští (viz příloha č. 42).*

Za zakladatele byl opět nejčastěji označován etiopský císař, označilo ho 43 % respondentů (tj. 22). Leonarda Howella uvedlo 12 % dotázaných (tj. 6). A Marcuse Garveye uvedlo 6 % dotázaných (tj. 3). Zbýlých 39 % dotázaných (tj. 20) odpovědělo, že neví. Necelá polovina respondentů, tedy 49 % (tj. 25), je seznámena s tím, že Haile Selassie je etiopský císař, a rastafariány uctíván jako živoucí bůh. Informace, že svého boha rastafariáni nazývají Jah je známa 71 % dotázaných (tj. 36). Pojem Babylón je správně chápán 29 % dotázaných (tj. 15). Hlavní motiv rastafariánské nauky, návrat do zaslíbené země, je znám 43 % dotázaných (tj. 22), zatímco 43 % respondentů (tj. 22) si myslí, že tím hlavním motivem je rovnost všech národů, zbylých 16 % (tj. 8) odpověď neznalo. Necelá polovina dotázaných, tedy 43 % (tj. 22), zná pojem Sión, ale jen 24 % respondentů (tj. 12) ho zná v souvislosti s rastafariánskou naukou.

12.8 Skupina se znalostmi o rastafariánství

V této skupině jsou respondenti, kteří správně odpověděli na otázky týkající se: *místa vzniku rastafariánství, rastafariánského účesu, rasta barev, užívání marihuany, bubnování*

*nyabingi, Haile Selassieho, rastafariánského boha, motivu rastafariánské nauky a pojmů Babylón a Sión.*²¹ Těchto respondentů je dohromady jedenáct (tj. 9 % z celého vzorku) – čtyři muži (tj. 36 %) a sedm žen (tj. 64 %). V Praze studuje sedm z nich (tj. 64 %), v Brně čtyři (tj. 36 %). Čtyři studují humanitní a společenské vědy (tj. 36 %), tři studují obory týkající se vzdělání a výchovy (tj. 27 %), dva studují umělecké obory (tj. 18 %), jeden studuje technický obor (tj. 9, 5 %) a jeden přírodní vědy (tj. 9, 5 %). Jenom dva z nich (tj. 18 %) pochází z náboženského prostředí. Čtyři z nich (tj. 36 %) jsou nábožensky orientováni. O náboženství se zajímá 81 % této skupiny respondentů (tj. 9).

Všech jedenáct respondentů zná hudební styl reggae a jen jeden z nich (9, 5 %) neví o souvislosti reggae s rastafariánstvím. Pouze čtyři respondenti (tj. 36 %) této skupiny navštěvují reggae koncerty. Čtyři respondenti (tj. 36 %) také správně uvedli Leonarda Howella jako zakladatele rastafariánství (tři z nich navštěvují reggae koncerty). Pět respondentů (tj. 45 %) označil za zakladatele Haile Selassieho a dva (tj. 9 %) uvedli Marcuse Garveye.

²¹ Záměrně jsem vynechala otázku na zakladatele rastafariánství, protože i v takto obeznámené skupině se odpovědi respondentů na tuto otázku velmi rozcházeły.

13 Výsledky a interpretace rozhovorů

Každý z rozhovorů (uskutečněných na reggae koncertě v Jihlavě s deseti respondenty) obsahoval čtyři základní otázky, proto i interpretaci výsledků rozdělím do čtyř odstavců. První otázka zněla: *Víš, kdo je to rasta?* Odpovědět na ní dokázalo, různými způsoby, všech deset respondentů. Objevili se odpovědi popisující rastu jako člověka s dredy, kouřícího marihuanu. Některý z respondentů dodal, že si při vyslovení pojmu rasta představí Jamajčana, ale jinak chápe rastafariána jako kohokoli dodržujícího rastafariánské zásady, bez ohledu na národnost a barvu pleti. První, co řekli někteří respondenti, bylo, že rasta je člověk vyznávající rastafariánskou víru. To nám neřekne nic o názoru na tuto skupinu, ale informuje nás to o znalosti rastafariánství jako náboženství. Dále rastafariána popisují jako člověka oblékaného do barevného (někdy i batikovaného) oblečení, s převahou barev africké trikolory. Za vlastnosti typické pro rastafariány byly označeny nekonfliktnost a přátelskost.

Druhá otázka zněla: *Jaký máš názor na tento náboženský směr (vyvolává v tobě spíše pozitivní či negativní pocity)?* Jelikož všichni respondenti projevíli znalosti ohledně rastafariánství, bylo možné se všech zeptat na jejich názor na tento náboženský směr. Většina respondentů uvedla pozitivní vztah k hnutí rastafariánů, někteří dokázali popsat i negativa, ačkoli se vždy nevztahovala přímo k rastafariánům, ale spíše k jejich přijetí a vnímáním ve společnosti.

Např.: *„Jednoznačně pozitivní. Negativa ve mě vyvolává jen to špatné povědomí v okolí a odsuzování za něco, co prostě rastafariáni nejsou. Ta rovnice rasta je bubák, který může za všechny zločiny, které se v jeho okolí dějou, je zvrácená.“* (Markéta, 26 let)

„V jádru je to fakt pozitivní náboženství, mírumilovný. Co se mi ale moc nelíbí, je jejich přesvědčení, že všichni běloši jsou zajatci konzumu, někdo proti komu se musí bojovat.“ (Matěj, 25 let)

„V některých případech mi ale přijde, že je rastafariánství jen záminka pro kouření trávy. Vadí mi taky nesmyslný opakování rastafariánských hesel v textech některých reggae interpretů, který třeba ani nejsou vyznavači rastafariánství.“ (Filip, 26 let)

Ve třetí otázce jsem se respondentů ptala, jestli osobně znají nějakého rastu. Čtyři respondenti odpověděli kladně – tři uvedli, že nějakého rastu znají a jedna respondentka

uvedla, že se sama s některými body rastafariánské nauky shoduje. Zbylých šest respondentů si nebylo vědomo, že by někdo z jejich okolí vyznával rastafariánskou víru.

„Znám nějaký lidi, co koketovali s rastafariánstvím, ale jestli ho vyznávají ještě teď, netuším. Občas je těžký poznat rastu od fanouška reggae, kterej rasta bejt nemusí a stejně má třeba dredy.“ (Filip, 26 let)

„Znám lidi, co nosí dredy, kouří travku a poslouchaj reggae, ale nevím o tom, že by dodržovali i nějaký zásady. Takže asi ne, neznám žádnýho rastu.“ (Petr, 25 let)

„Nejslavnější rasta je Bob Marley.“ (Jan, 23 let)

„Znám ty rádoby rasty, i ty co jsou podle mě opravdu věřící. Rozdíl je právě v tom pohledu, ty první si udělaj dredy a myslí, že hodnota je: čím víc vykourím trávy, tím jsem nej. A pak znám ty pravý, který bys nikdy nepoznala, když ti to neřeknou. Nemaj dredy, nehulí, nekouří, nepijou. Žijou spřízněni s přírodou a věří v lepší zítřky.“ (Markéta, 26 let)

„Nevím, jestli pravýho rastu, ale minimálně smýšlením a životním postojem ano.“ (Lukáš, 23 let)

Poslední otázka měla za úkol zjistit, jaké důvody přivádějí mé respondenty na koncerty reggae hudby. Většinou všichni shodně uváděli pohodu, která je neoddělitelnou součástí reggae (respondenty tedy přitahuje nejen klidná atmosféra, ale i hudba, ze které tato atmosféra pochází), dále se jim zamlouvá společenskost lidí a dva respondenti přiznali, že reggae je příležitostí ke konzumaci ganjy. Ohledně četnosti návštěv těchto akcí se odpovědi různily. Někteří respondenti uvedli, že dříve chodili na reggae koncerty velmi často (třeba i dojížděli na akce konané v jiných městech), ale dnes už na to není čas, nebo není příležitost. Někdo odpověděl, že se takových akcí účastní asi tak třikrát až čtyřikrát do roka. Zajímavé je, že nikdo z dotázaných neodpověděl častou návštěvností.

„Ze začátku²² mě lákal právě ten klid a mír, kdy sedíš, odpočíváš, užíváš si hudby, večera, přátel.. To co z toho člověk má a měl by mít je jakási verze meditace.“ (Markéta, 26 let)

„Chodím, jak často to jen jde, ale těchhle akcí je hrozně málo, takže jsem ráda, když si užiju tu atmosféru jednou za měsíc nebo dva. Hrozně se mi líbí ta hudba, rytmus, texty. To dává základ pro ty další věci jako je super atmosféra a lidi.“ (Pavla, 23 let)

²² Respondentka uvedla, že v dnešní době již na reggae akce moc nechodí, neboť se jí úplně nezamlouvá, že se z reggae stala móda.

„Pohodová nálada a společnost přátelských lidí.“ (Ondřej, 23 let)

*„Chodím většinou tak jednou za čtvrt roku, záleží, jak často hraje reggae někde v okolí.“
(Jana, 25 let)*

*„Líbí se mi na nich ta energie a hypnotičnost, uvolněná atmosféra a jelikož taky občas hulím,
je návštěva takovýhle akce ideální příležitostí.“ (Filip, 26 let)*

14 Diskuse

- 1) *Vysokoškolští studenti většinou znají reggae, ale nevědí, že je spojeno s nějakým náboženstvím.*

Celkově se zdá být hudební styl reggae opravdu rozšířen. Jak můžeme vypořádat z grafu (viz příloha č. 43), znalost tohoto hudebního stylu uvedla velká většina respondentů, což také potvrzuje část mé první hypotézy. Téměř totožné výsledky se objevovaly při zkoumání jednotlivých skupin (muži, ženy, studenti z Prahy atd.)

Druhá část mé první hypotézy zněla, že vysokoškoláci nebudou vědět o spojitosti mezi reggae a rastafariánstvím, což se nepotvrdilo, jelikož celých 54 % respondentů (tj. 68) o této spojitosti informováno bylo. Je tu ovšem také těch 46 % respondentů, kteří tuto informaci nemají. *Z hlediska statistické významnosti bylo zjištěno, že lidé zabývající se o náboženství jsou více (na 1 % hladiny významnosti) informováni o souvislosti reggae a rastafariánství. Stejně významný rozdíl se objevil i mezi skupinami respondentů navštěvujících reggae koncerty a těmi, kteří na tyto akce nechodí (viz příloha č. 13).*

Důvodem proč zhruba polovina respondentů neví o souvislosti reggae a rastafariánství je pravděpodobně fakt, že sice vědí o existenci „nějakého“ reggae, ale tuto hudbu neposlouchají a tudíž o ní ani mnoho nevědí. Mnohdy tedy ani neví, že nese poselství nějakého náboženství.

- 2) *Ti, kdo navštěvují reggae koncerty, přitahuje především uvolněná atmosféra těchto akcí, případně příležitost ke kouření marihuany.*

Druhá hypotéza se potvrdila částečně. Respondenti uváděli jako důvod návštěv reggae koncertů nejčastěji příjemnou hudbu a uvolněnou atmosféru. Dále respondenty lákají pohodoví lidé, odreagování a konzumace marihuany (která se v dotazníku objevila čtyřikrát a v rozhovorech dvakrát). Neobjevovala se však tak často, aby se dalo říci, že se má hypotéza zcela potvrdila.

- 3) *Ti, kdo o rastafariánství slyšeli, znají pouze snadno pozorovatelné symboly této nauky (jako jsou rasta barvy, kouření marihuany a dredy), které jsou v dnešní době spojeny i se samotným reggae a z něho vycházejícím módním trendem.*

Tato hypotéza se zcela evidentně potvrdila. Ve všech třech bodech se vyskytují počty správných odpovědí přesahující stovku (ze 127 respondentů) a tyto tři znalosti současně

projevilo 97 respondentů. Devadesát z nich zároveň uvedlo, že zná reggae, což by mohlo zcela potvrdit moji hypotézu, že jsou respondentům známy lehce zpozorovatelné symboly rastafariánství díky znalosti reggae hudby. A nemusí to být posluchači reggae, což nejspíš mnoho z nich není (jenom 21 respondentů – tj. 22 % – znajících tyto tři symboly zároveň uvedlo, že navštěvují reggae koncerty). *V rozdílu odpovědí na rastafariánské barvy mezi muži a ženami (stejně tak mezi studenty z Prahy a studenty z Brna), se objevila statistická významnost (viz příloha č. 13). Z výsledků vyplývá, že je tento bod znám mnohem více ženám než mužům, což může být dáno pouze rozdílem mezi ženským a mužským vnímáním detailů (jako jsou například barvy). U mužů se objevila statisticky významnější (na hranici významnosti) znalost užívání ganjy k rituálním účelům. Tuto informaci měli statisticky významně častěji (na 1 % hladiny významnosti) také respondenti ze skupiny zajímající se o náboženství oproti těm, kteří se o náboženství nezajímají (viz příloha č. 13).*

Zajímavé je, že z vyčleněné skupiny respondentů se znalostmi o rastafariánství (tj. 11) pouze čtyři uvedli, že navštěvují reggae koncerty. Toto zjištění mně překvapilo, protože jsem předpokládala, že tyto znalosti jsou více rozšířeny mezi posluchači reggae. Je to také možnost, že jsou posluchači reggae, ale nechodí na koncerty této hudby. To se mi však nezdá pravděpodobné.

4) Hlubší znalosti (jako zakladatele tohoto hnutí, nebo osoby Haile Selassieho) jim chybí.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Leonard Howell, zakladatel rastafariánství, byl uveden pouze osmnáctkrát (tj. 14 %), občas se vyskytlo jméno Marcus Garvey (uvedlo ho šest respondentů, tedy 5 %). Ten sice není zakladatelem rastafariánství, nicméně ke vzniku tohoto hnutí přispěl velkým dílem. Nejčastěji se objevovalo jméno etiopského císaře (uvedlo ho 59 respondentů – 46, 5 %), což je pochopitelné, neboť jméno Haile Selassie je v rastafariánské nauce tím největším jménem a je zmiňováno ve velkém množství reggae textů (naproti tomu o Howellovi či Garveym mnoho písní není). Dalo by se tedy říci, že ačkoli jen zlomek respondentů zná skutečného zakladatele rastafariánství, poměrně hodně jich má alespoň nějaké povědomí o jménech souvisejících se vznikem tohoto hnutí. Ani jedno z těchto jmen neuvedlo 34, 5 % respondentů (tj. 44), což není tak velké číslo, jaké jsem očekávala.

Druhá část této hypotézy se potvrdila pouze částečně. Ukázalo se, že necelá polovina respondentů (45 %, což je 57 respondentů) má informaci, kdo byl Haile Selassie, tedy etiopský císař a podle rastafariánů také ztělesněním boha (Jaha). Hodně respondentů (35 %, tj.

44 dotázaných) uvádělo možnost, že Selassie je Jamajský guvernér a zakladatel rastafariánství. To mohlo způsobit, že v předchozí otázce, která se ptala na zakladatele, Selassieho jméno figurovalo. Selassie ale není zakladatelem rastafariánství, ani nebyl guvernérem Jamajky. *Ukázalo se, že informace o Etiopském císaři mají statisticky významně více (na 1 % hladiny významnosti) lidé nábožensky orientovaní (viz příloha číslo 15).*

Ohledně osoby Haile Selassieho jsem se v průběhu rozhovorů setkala se zajímavou informací. Jeden z respondentů mi řekl, že jeho děda měl tu čest potrást si rukou s císařem Selassiem, při jeho návštěvě Českoslovenka. Mnoho bližších informací o této události neměl. Sdělil mi pouze, že k tomu došlo někdy v padesátých letech, když jeho děda pracoval jako brigádník v Ostravsko-karvinských dolech²³.

5) Vysokoškoláci většinou neznají nebo nedovedou vysvětlit pojmy rastafariánské víry, jako je Babylón či Sión.

Tato hypotéza se potvrdila, pouze 34 % respondentů (tj. 43) dokázalo vysvětlit pojem Babylón. Zajímavé je, že téměř stejný počet respondentů (38, tj. 30 %) uvedl odpovědi naprosto opačného významu – svět plný lásky a dobra, ráj, něco jako nirvána. Pojem Sión vysvětlilo padesát respondentů (tj. 39 %), ale ne všichni v souvislosti s rastafariánstvím. Z těch co pojem Sión znají, odpovědělo pouze 19 respondentů, že motivem rastafariánské nauky je návrat do zaslíbené země (tou je právě hora Sión, Etiopie, potažmo celá Afrika). Mnohem více respondentů (tj. 60) uvedlo, že motivem rastafariánů je rovnost všech národů, což není zcela správná odpověď, neboť rastafariánská nauka udává, že černý nádor je vyvolený a tím pádem nadřazený bělochům (viz kapitola 3 Náboženské představy). Zároveň však rastafariáni bojují za dodržování lidských práv, bez ohledu na barvu kůže. Jejich nadřazenost je pouze symbolem pro vyjádření, že oni – černoši – jsou Jahovým lidem. Každopádně tento výsledek hodně vypovídá o tom, co lidé považují za smysl hnutí rastafariánů. Snaha dosáhnout rovnosti všech národů vyjadřuje touhu po míru, lásce k bližnímu apod. To jsou obecně pozitivní cíle, které by mohly odrážet i pozitivní vztah (nebo alespoň pozitivní názor) na toto hnutí. Jeden z respondentů odpověděl, že motivem rastafariánské víry je „*nechat se živit ostatními spoluobčany a ještě se na to zhulit*“, což zase

²³ Tyto informace souhlasí s informacemi o císařově návštěvě v Československu, které jsem si vyhledala. Tato návštěva se uskutečnila ve dnech 13. – 17. července 1959. Noviny Rudé Právo ze 14. července 1959 popisují, jak „*na stožárech letiště vlály zeleno-žluto-červené vlajky etiopského císařství a vlajky naší republiky, na hlavní letištní budově se skvěl transparent v českém a amharském jazyce – Vítáme srdečně císařské Veličenstvo Haile Selassie I.*“ (Dvořáček, str. 59, 2009). Šestnáctého července se císař vydal na návštěvu Ostravského kraje, proběhla prohlídka Nové hutě Klementa Gottwalda a nově postaveného sídliště Poruba. (Dvořáček, 2009)

poukazuje na fakt, že někteří lidé rastafariány nevnímají tak pozitivně, jak se z většiny odpovědí mohlo zdát.

- 6) *Respondenti pocházející z náboženského prostředí, nebo zajímající se o náboženství (případně obojí) pojmy jako je Babylón či Sión znají ve spojitosti s Bibli.*

Skupina respondentů pocházející z náboženského prostředí neprojevila o mnoho více znalostí o pojmu Babylón (vysvětlit ho dovedlo 43 % dotázaných – tj. 17). Pojem Sión dovedli respondenti pocházející z náboženského prostředí vysvětlit mnohem častěji, povedlo se to 62 % respondentů (tj. 24). Tento rozdíl je dokonce statisticky významný (na 5 % hladiny významnosti) – viz příloha číslo 15.

Skupina respondentů zajímajících se o náboženství má statisticky významně (na 5 % hladiny významnosti) větší znalosti o pojmu Babylón (44 % respondentů ho dokázalo vysvětlit – tj. 38) a stejně tak o pojmu Sión (55 % respondentů, tj. 48, tento pojem dokázalo vysvětlit) – viz přílohy č. 39 a č. 40.

- 7) *Rasta je většinou vnímán jako člověk s pozitivní myslí, propagující mír a lásku. Ačkoli lze předpokládat, že některými jedinci mohou být rastafariáni považováni za „vyvrhele společnosti“ (kvůli konzumaci marihuany, kterou lidé – nerastafariáni – chápou jako drogu; tedy rastafariána jako narkomana, neschopného fungovat v reálném životě).*

Ačkoli se v dotazníku objevily oba názory předpokládané v hypotéze, každý z nich byl zastoupen pouze jednou (na otázku po motivu rastafariánské nauky jeden respondent odpověděl „Mír, sjednocení a láska“ a jeden respondent odpověděl „nechat se živit ostatními spoluobčany a ještě se na to zhulit“), což v počtu 127 respondentů není nijak významné. Důležitější, k vyvrácení či potvrzení této hypotézy jsou výsledky rozhovorů s lidmi navštěvujícími koncerty reggae hudby. Mezi těmito lidmi se objevily názory pouze pozitivní, jak uvádím výše – za vlastnosti typické pro rastafariány byly označeny nekonfliktnost a přátelskost. Jeden respondent vyjádřil svůj pocit, že někteří lidé se prohlašují za rastafariány pouze proto, aby měli „zdůvodnění“ pro užívání marihuany. Proti rastafariánům, kteří žijí svým přesvědčením, nic negativního nenamítal. Ve výsledku by se tedy dalo říci, že moje hypotéza se potvrdila.

8) *Jen málo respondentů uvede, že osobně znají nějakého rastafariána*

Tuto hypotézu musím srovnat s výsledky rozhovorů, i když při takto malém vzorku (deset respondentů) se výsledek nedá zobecnit. Čtyři respondenti uvedli, že nějakého rastafariána znají, což si myslím není úplně zanedbatelné. Zbylí respondenti se vyjádřili neurčitě, nebyli si jisti, zda někoho takového znají. Vyjadřovali se spíše ve smyslu, že znají lidi, kteří svým vzhledem odpovídají některým bodům rastafariánství (ale nikdy nezjišťovali, zda rastafariány skutečně jsou).

Závěr

K šíření rastafariánského poselství velmi přispívají média (internet, filmy, reggae hudba apod.) a díky nim jsou mnohé body rastafariánské nauky známy velkému množství populace. Nejrozšířenějšími znalostmi jsou na první pohled pozorovatelné symboly rastafariánů – účes, barvy, lev atd. Překvapivě jsou poměrně velkému množství lidí známy i informace o nauce rastafariánů. Na příklad božskost Haile Selassieho, jméno boha (Jah) či znalost hlavního cíle rastafariánů, návrat do zaslíbené země – Etiopie. Zhruba polovina respondentů informace o nauce rastafariánů prokázala, druhá polovina nikoli. Jedním z mých cílů bylo informovanosti o rastafariánství trochu napomoci (nejen od respondentů informace získat, ale zároveň také nějaké předat), což se dle reakcí na dotazník povedlo. Většina z respondentů, kteří v závěru dotazníku zanechali nějaký komentář, uvedla rozšíření svých znalostí o tomto náboženství, či dokonce získání kompletně nových informací (v případě, že o rastafariánství dříve neslyšeli).

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

BARRETT, Leonard E. 1997. *The Rastafarians*. Boston: Beacon Press. 306 s. ISBN 08-070-1039-1.

Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 13. vyd., (2. opr. vyd.). Překlad Jindřich Mánek, Miloš Bič, Josef Bohumil Souček. Praha: Česká biblická společnost, 2004, 1291 s. ISBN 80-858-1036-0.

CONSTANTINE, Alex. 2012. *The covert war against rock what you don't know about the deaths of Jim Morrison, Tupac Shakur, Michael Hutchence, Brian Jones*. New York: Feral House. ISBN 978-193-6239-504.

EDMONDS, Ennis B. 2012. *Rastafari: A Very Short Introduction*. United Kingdom: Oxford University Press is a department of the University of Oxford. ISBN 978-0-19-958452-9.

FOEHR, Stephen. 2008. *Jamajka a její bojovníci: Reggae, kořeny a kultura*. 1. vyd. Brno: Jiří Vaněk. 285 s. ISBN 859-10-9820-278-7.

HALAMA, Ota. 2008. *Rastafari: pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator. 75 s. Religio (Volvox Globator), 3. sv. ISBN 978-807-2076-697.

KAPUŚCIŃSKI, Ryszard. 1980. *Na dvoře krále králů*. 1. vyd. Praha: Panorama.

KŘÍŽOVÁ, Markéta. 2012. *Jamajka*. 1. vyd. Praha: Libri. 103 s. Stručná historie států, sv. 81. ISBN 978-807-2774-999.

MOJDL, Lubor. 2005. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri. Stručná historie států. ISBN 80-7277-221-X.

NEUMAN, Saša. 2005. *Reggae*. Vyd. 1. Praha: Torst. 145 s. ISBN 80-721-5258-0.

PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. 1997. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

PLEŠINGER, Vladimír. 2012. *Na střeše Afriky*. 1. vyd. Brno: Jota. ISBN 978-80-7462-073-7.

ŘÍČAN, Pavel. 2002. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál. 325 s. ISBN 80-717-8547-4.

STINGL, Miloslav. 1992. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda. 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

VEAL, Michael E. 2007. *Soundscapes and shattered songs in Jamaican reggae*. Middletown, CT: Wesleyan University Press. 338 s. ISBN 978-081-9565-723.

WHITE, Timothy. 1998. *Oheň v dlaních*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7220-014-3.

Internetové zdroje

DVOŘÁČEK, Jan. 2009. *Československo-Etiopské vztahy 1955-1974*. Pardubice. Dostupné z: [http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/34644/1/diplomka%20\(dvo%C5%99%C3%A1%C4%8Dek\).pdf](http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/34644/1/diplomka%20(dvo%C5%99%C3%A1%C4%8Dek).pdf). Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

EBOKO. 2009. Smile Jamaica koncert. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2009020002>.

Iyaric. 2014. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Iyaric>.

JAHTECKY. 2005. Rastaman, Babylon, dreadlocks, ganja. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2005091302>.

JAHTECKY. 2007. Reggae - hudba a message. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://www.onelove.cz/view.php?cisloclanku=2007080003>.

JOHANNES. 2013. Bob Marley - Písně svobody a vykoupení. In: *Jahmusic.net* [online]. Dostupné z: <http://www.jahmusic.net/2013/02/bob-marley-pisne-svobody-a-vykoupeni/>.

KROUPA, Marek. 2009. *Rastafariánské hnutí na Jamajce a jeho vliv na sociální změnu*. Olomouc. Dostupné z: <http://theses.cz/id/k6bilp/88743-751077491.txt>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

LITTMAN, Kyle. 2000. Rastafarianism. In: *World Religions and Spirituality Project* [online]. Dostupné z: <http://www.has.vcu.edu/wrs/profiles/Rastafarians.htm>.

MILKIAS, Paulos. 2006. *Haile Selassie, western education, and political revolution in Ethiopia*. Youngstown, N.Y.: Cambria Press. 363 s. ISBN 19-340-4341-9. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=YbtcTwtUWrwC&printsec=frontcover&dq=hailie+selassie&hl=cs&sa=X&ei=m8NGU4-il4SHtQayxIDYBg&ved=0CF4Q6AEwBg#v=onepage&q=crowned&f=false>.

MR3SKA. 2009. Pohřeb Boba Marleyho. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://onelove.cz/view.php?nazevclanku=pohreb-boba-marleyho&cislocclanku=2009090005>.

MR3SKA. 2011. Rastafariánská setkání. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://www.onelove.cz/view.php?cislocclanku=2011090003>.

MR3SKA. 2013. Konopí a náboženství. In: *One Love* [online]. Dostupné z: <http://www.onelove.cz/view.php?cislocclanku=2013030002>.

National Association for the Advancement of Colored People. 2014. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/National_Association_for_the_Advancement_of_Colored_People.

Reggae. 2014. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Reggae#Musical_characteristics.

War: Bob Marley song. 2014. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: [http://en.wikipedia.org/wiki/War_\(Bob_Marley_song\)](http://en.wikipedia.org/wiki/War_(Bob_Marley_song)).

Zdroje obrazové přílohy

CÍLEK, Roman. 2009. *Každý, kdo unese oštěp: první a poslední Mussoliniho vítězství - válka o Habeš 1935-1936*. 1. vyd. Praha: EPOCH. 263 s., [16] s. obr. příl. Polozapomenuté války. ISBN 978-80-87027-36-3.

<http://onelove.cz/view.php?cislocclanku=2009100004>.

<http://onelove.cz/view.php?nazevclanku=nejpodivnejsi-muz-na-zemi-rastafarian&cislocclanku=2007040003>.

<http://rasta.huu.cz/thema/symboly/etiopska-trikolora>.

<http://robertnestamarley.wbs.cz/CLANKY----2012.html>.

PLEŠINGER, Vladimír. 2012. *Na střeše Afriky*. 1. vyd. Brno: Jota. ISBN 978-80-7462-073-7.

SHAH, Tahir. 2004. *Hledání dolů krále Šalamouna*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Jiří Špalek. Praha: BB art. 260 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-734-1180-6.

STINGL, Miloslav. 1992. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda. 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

Summary

Rastafariánství

Rastafarianism

Lenka Breindlová

This work is about rastafarianism, its history and basic tenets. In theoretical part, there is a description of true rastafari life, so their living in and with pure nature, which include using of marihuana. It also includes explanation of important term, such as „Jah“, „Iyaric“ or „I-tal“. In the practical part, I want to determine how many informations Czech students have about this belief and give them some new knowledge.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Obraz „Sbratření a sjednocení všech lidí černé pleti“ (A. Watson).

Příloha č. 2 – Obraz Marcuse Garveye (I. H. Baugh).

Příloha č. 3 – Obraz „Spasitel Afroameričanů“ (Jah Wise) – Marcus Garvey zobrazen jako „císař Afriky“.

Příloha č. 4 – Haile Selassie.

Příloha č. 5 – Etiopský kněz držící knihu Kebra Negast.

Příloha č. 6 – Poslední portrét Haile Selassieho.

Příloha č. 7 – Leonard Percival Howell.

Příloha č. 8 – Ukázka rastafariánského účesu (na fotce je Mortimer Planno).

Příloha č. 9 – Ukázka rastafariánské vlajky (kombinace africké trikolory a lva).

Příloha č. 10 – Rastafariánská malba.

Příloha č. 11 – Bob Marley.

Příloha č. 12 – Dotazník použitý ke zjištění povědomí o rastafariánství.

Příloha č. 13 – Tabulky znázorňující významnost rozdílnosti odpovědí (na dotazník) u různých skupin respondentů.

Příloha č. 14 – Graf znázorňující studijní obory respondentů.

Příloha č. 15 – Graf znázorňující zastoupení jednotlivých skupin respondentů.

Příloha č. 16 – Tabulka zobrazující odpovědi (na dotazník) různých skupin respondentů.

Příloha č. 17 – Graf zobrazující výsledky první skupiny otázek u celého zkoumaného vzorku.

Příloha č. 18 – Graf zobrazující znalost rastafariánských symbolů a rituálů v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 19 – Grafy znázorňující rozdíl v odpovědích na rastafariánské barvy mezi muži a ženami.

Příloha č. 20 - Grafy porovnávající informovanost o rituálním užívání marihuany mezi muži a ženami.

Příloha č. 21 – Graf znázorňující výsledky otázky na zakladatele rastafariánství v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 22 - Graf zobrazující výsledky otázky na osobu Haile Selassieho v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 23 – Graf zobrazující výsledky otázky na jméno rastafariánského boha v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 24 – Grafy zobrazující rozdíl ve znalosti rastafariánského boha mezi muži a ženami.

Příloha č. 25 – Graf zobrazující pochopení významu Babylónu v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 26 – Graf zobrazující výsledky dotazu na hlavní motiv rastafariánské víry v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 27 – Grafy zobrazují rozdíly v povědomí o hlavním motivu rastafariánské víry mezi muži a ženami.

Příloha č. 28 – Graf zobrazující množství respondentů, kteří dokázali vysvětlit pojem Sión v celém zkoumaném vzorku.

Příloha č. 29 – Grafy znázorňující rozdíl v návštěvnosti reggae koncertů mezi skupinou respondentů pocházejících z náboženského prostředí a těmi, kteří z náboženského prostředí nepocházejí.

Příloha č. 30 – Grafy porovnávající rozdíly ve znalosti rastafariánského účesu mezi skupinou pocházející z náboženského prostředí a těmi, kteří z náboženského prostředí nepocházejí.

Příloha č. 31 – Graf zobrazující povědomí o jménu rastafariánského boha mezi respondenty pocházejícími z náboženského prostředí.

Příloha č. 32 – Grafy porovnávající znalost pojmu Sión mezi skupinou respondentů pocházejících z náboženského prostředí a těmi, kteří z takového prostředí nepocházejí.

Příloha č. 33 – Grafy znázorňující rozdíl v informovanosti o osobě Haile Selassieho mezi skupinou nábožensky orientovaných a neorientovaných respondentů.

Příloha č. 34 – Grafy znázorňující rozdíl v informovanosti o spojitosti reggae s rastafariánstvím mezi skupinou zajímající se o náboženství a těch, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 35 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o místě vzniku rastafariánství mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 36 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti rituálního kouření marihuany mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 37 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o tom, kdo je Haile Selassie mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o něj nezajímají.

Příloha č. 38 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti jména rastafariánského boha mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 39 – Grafy znázorňující rozdíl ve schopnosti vysvětlit pojem Babylón mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o něj nezajímají.

Příloha č. 40 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti pojmu Sión mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 41 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o spojitosti mezi reggae a rastafariánstvím mezi skupinou navštěvující reggae koncerty a těmi, kteří tyto akce nenavštěvují.

Příloha č. 42 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti rasta barev mezi studenty z Prahy a z Brna.

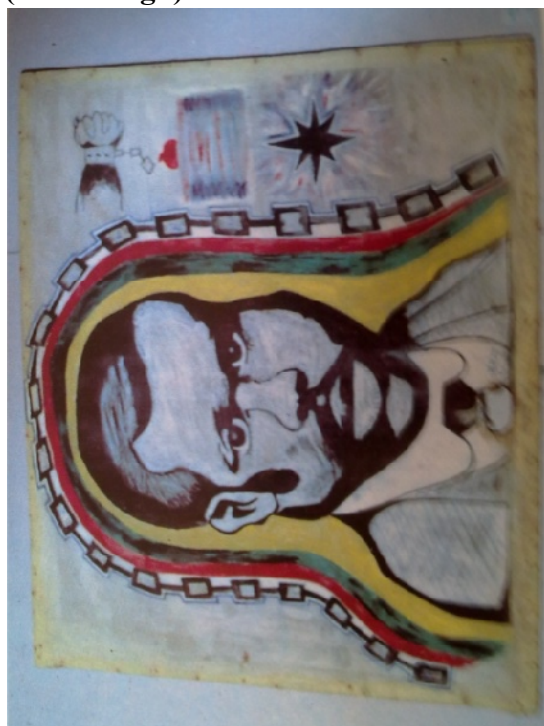
Příloha č. 43 – Graf zobrazující jednotlivé skupiny respondentů a jejich znalost reggae.

Příloha č. 1 – Obraz „Sbratření a sjednocení všech lidí černé pleti“ (A. Watson).

STINGL, Miloslav. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1992, 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

Příloha č. 2 – Obraz Marcuse Garveye (I. H. Baugh).

STINGL, Miloslav. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1992, 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

Příloha č. 3 – Obraz „Spasitel Afroameričanů“ (Jah Wise) – Marcus Garvey zobrazen jako „císař Afriky“.

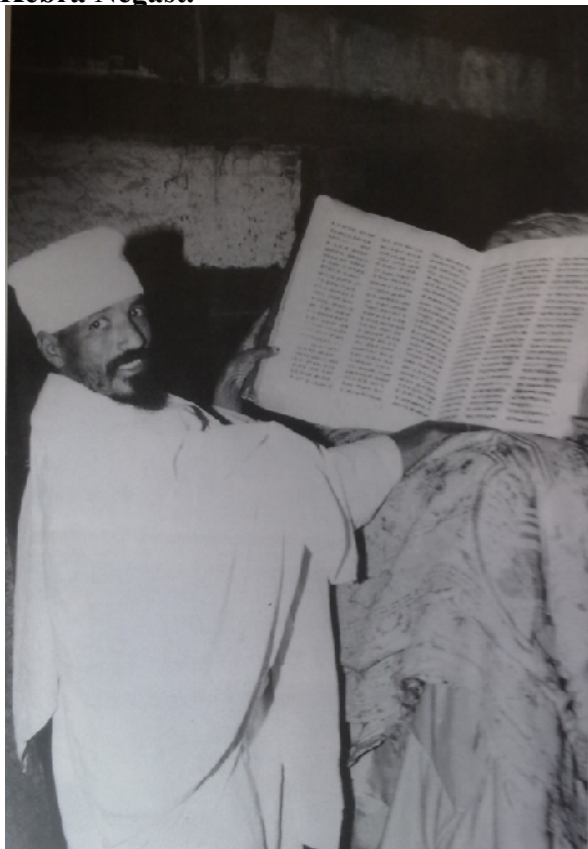
STINGL, Miloslav. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1992, 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

Příloha č. 4 – Haile Selassie.

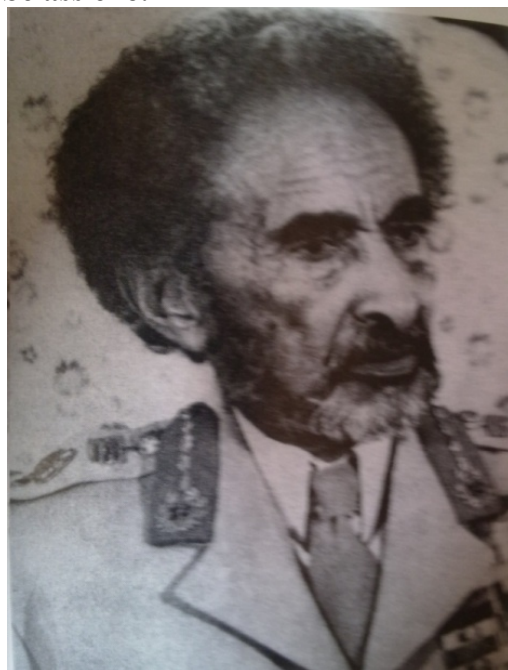
PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky*. 1. vyd. Brno: Jota, 2012. ISBN 978-80-7462-073-7, str. 231.

Příloha č. 5 – Etiopský kněz držící knihu Kebra Negast.

SHAH, Tahir. *Hledání dolů krále Šalamouna*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Jiří Špalek. Praha: BB art, 2004, 260 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-734-1180-6.

Příloha č. 6 – Poslední portrét Haile Selassieho.

CÍLEK, Roman. *Každý, kdo unese oštěp--: první a poslední Mussoliniho vítězství - válka o Habeš 1935-1936*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2009, 263 s., [16] s. obr. příl. Polozapomenuté války. ISBN 978-80-87027-36-3.

Příloha č. 7 – Leonard Percival Howell.

<http://onelove.cz/view.php?cislocclanku=2009100004>.

Příloha č. 8 – Ukázka rastafariánského účesu (na fotce je Mortimer Planno)

<http://onelove.cz/view.php?nazevclanku=nejpodivnejsi-muz-na-zemi-rastafarian&cislocclanku=2007040003>.

Příloha č. 9 – Ukázka rastafariánské vlajky (kombinace africké trikolory a lva).

<http://rasta.huu.cz/thema/symboly/etiopska-trikolora>.

Příloha č. 10 – Rastafariánská malba.

STINGL, Miloslav. *Černí bohové Ameriky: kapitoly o kultuře a dějinách Afroameričanů Latinské Ameriky a karibské oblasti*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1992, 183 s., [32] s. obr. příloh. ISBN 80-205-0200-9.

Příloha č. 11 – Bob Marley.

<http://robertnestamarley.wbs.cz/CLANKY----2012.html>.

Příloha č. 12 – Dotazník použitý ke zjištění povědomí o rastafariánství.

(Strana č. 1)

Máte přehled o náboženství?

Dobrý den!

Právě se před Vámi nachází dotazník určený studentům vysokých škol. Pokud jste vysokoškolačkou právě Vy, chtěla bych Vás poprosit o jeho vyplnění.

Cílem tohoto dotazníku je částečně zmapovat náboženský rozhled studentů vysokých škol v ČR. Dotazník je zcela anonymní a proto bych Vás chtěla požádat o Vaši upřímnost. Na oplátku Vám mohu slíbit, že se během vyplňování i něco dozvíte :)

Předem děkuji za Váš čas.

Jste:

- ☐ Muž
- ☐ Žena

Kolik Vám je let? _____

V jakém městě studujete?

- ☐ Praha
- ☐ Brno
- ☐ Jiné _____

Co studujete?

- ☐ Humanitní a společenské vědy
- ☐ Přírodní vědy
- ☐ Vzdělání a výchova
- ☐ Technické vědy
- ☐ Zdravotnictví
- ☐ Jiné _____

Pocházíte z nějakého náboženského prostředí?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Jiné _____

Pokud ano, uveďte prosím z jakého

Jste Vy osobně nějak nábožensky orientován/a?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Jiné _____

Zajímáte se o náboženství? Obecně nebo o nějaké/á konkrétní?

- ☐ Obecně
- ☐ O konkrétní náboženství
- ☐ Obecně i o konkrétní náboženství
- ☐ Ne
- ☐ Jiné _____

(Strana č. 2)

Znáte hudební styl „Reggae“?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Pokud ano, uveďte prosím alespoň jednoho představitele.

Chodíte někdy na reggae koncerty?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Pokud ano, co Vás na akce tohoto typu láká?

Tato hudba nese mnohá poselství jistého náboženského směru, víte kterého?

Toto náboženství, stejně jako reggae, vzniklo na jednom Karibském ostrově, víte na kterém?

(Strana č. 3)

V předchozí části dotazníku byla řeč o náboženském směru - rastafariánství. Toto náboženství vzniklo v první polovině 20. století na Karibském ostrově Jamajka. K nejmasivnějšímu rozšíření rastafariánství do celého světa došlo díky hudbě zvané reggae, jejímž nejslavnějším představitelem je zpěvák Bob Marley.

Za rastafariánskou hudbu však není považováno reggae, víte jak se pravá rastafariánská hudba nazývá?

- ☐ Didgeridoo
- ☐ Nyabingi
- ☐ Cargo
- ☐ Djembe
- ☐ Jiné _____

Lidé rastafariánského vyznání často nosí speciální účes, víte jaký? Případně co představuje?

Rastové svůj zevnějšek, ale často i obydlí či umění, stylizují do tří barev, do kterých?

Rastafariáni využívají ke spojení se svým bohem jednu bylinu, víte, o kterou se jedná?

(Strana č. 4)

Typický rasta má vlasy zapletené do dredů (dlouhých spleťenců, připomínající lví hřívu - což můžeme vidět na následujícím obrázku) a je oblečen v rasta barvách - zelené, žluté a červené. Náboženské rituály jsou doprovázeny kouřením marihuany a bubnováním nyabingi. Tyto praktiky rastafariánům umožňují pocítit spojení s bohem.

Víte kdo je zakladatelem rastafariánství?

- ☐ S. Newman
- ☐ H. Selassie
- ☐ L. Howell
- ☐ J. Smith
- ☐ Jiné _____

Víte, kdo je/byl Haile Selassie?

- ☐ Etiopský císař a rastafariánský bůh
- ☐ Jamajský guvernér a zakladatel rastafariánství
- ☐ Italský generál
- ☐ Jiné _____

Jak rastafariáni nazývají svého boha?

- ☐ Alláh
- ☐ Budha
- ☐ Kršna
- ☐ Jah
- ☐ Ježíš
- ☐ Jiné _____

Víte co znamená Babylón? (Často zmiňovaný i v reggae textech)

Označte všechny správné odpovědi

- ☐ Místo odkud pochází černý lid
- ☐ Konzumní svět
- ☐ Svět plný lásky a dobra
- ☐ Hora na Jamajce
- ☐ Zkorumpovaná společnost
- ☐ Jiné _____

Víte co je jedním z hlavních motivů rastafariánské víry?

- ☐ Získání nadvlády
- ☐ Návrat do zaslíbené země
- ☐ Poslední soud
- ☐ Rovnost všech národů
- ☐ Jiné _____

Víte co je to Sión?

(Strana č. 5)

Za zakladatele rastafariánství a prvního rastu je považován Leonard P. Howell. Tento rodilý Jamajčan šířil rastafariánskou víru v chudinských čtvrtích Kingstonu a později založil první rasta komunu Pinnacle. Svůj podíl na vzniku tohoto hnutí má i jiný Jamajčan, Marcus Garvey, který jako první přišel s myšlenkou návratu do Afriky (Back to Afrika) a údajně vyřkl proroctví o korunovaci černého krále v Etiopii. Za svého boha (Jaha - jak ho rastové nazývají) považují etiopského císaře Haile Selassieho (původním jménem Ras Tafari Makonen, odtud byl také převzat název hnutí). Rastafariáni bojují proti Babylonu, tedy světu lží, nenávisti, hříchu, korupce, zla... Babylonem je pro ně Evropa a ještě mnohem více USA. Rastafariáni touží po návratu do země zaslíbené, kterou je Etiopie. Toto přání se jim má vyplnit během třetí světové války, kdy bude poražen Babylon, Amerika bude navracena Indiánům, Evropa bude náležet pouze bělochům a Afrika jen Afričanům. Pak bude na hoře Sión vládnout Jah spolu se svými vyvolenými a ostatní Afričané budou žít v míru pod Siónem.

Pokud máte k dotazníku jakékoli připomínky, napište je prosím zde. Jinak Vám mnohokrát děkuji za vyplnění dotazníku a přeji Vám krásný zbytek dne.

Příloha č. 13 – Tabulky znázorňující významnost rozdílnosti odpovědí (na dotazník) u různých skupin respondentů.

Obeznamenost s hudbou reggae		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,144	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,69	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,184	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,369	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,017	Nevýznamné
Praha x Brno	0,012	Nevýznamné

Návštěvnost koncertů reggae hudby		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,645	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	3,608	na hranici významnosti
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,147	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,035	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,38	Nevýznamné
Praha x Brno	0,64	Nevýznamné

Obeznamenost se spojitostí mezi reggae a rastafariánstvím		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,227	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,302	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	9,612	na 1% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,485	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,138	Nevýznamné
Praha x Brno	0,685	Nevýznamné

Znalost místa vzniku reggae a rastafariánství		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,25	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,203	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	4,527	na 5% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,144	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,003	Nevýznamné
Praha x Brno	0,082	Nevýznamné

Znalost rastafariánského bubnování Nyabingi		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	1,79	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	1,004	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,266	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,511	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,014	Nevýznamné
Praha x Brno	0,42	Nevýznamné

Znalost rastafariánského účesu		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,171	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	3,644	na hranici významnosti
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,021	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	1,12	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,017	Nevýznamné
Praha x Brno	1,502	Nevýznamné

Znalost rastafariánských barev		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	6,046	na 5% hladiny významnosti
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	1,463	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,306	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,027	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,045	Nevýznamné
Praha x Brno	4,341	na 5% hladiny významnosti

Obeznamenost s rituálním užíváním marihuany		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	3,567	na hranici významnosti
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,888	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	9,616	na 1% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,183	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,008	Nevýznamné
Praha x Brno	1,098	Nevýznamné

Za zakladatele považují Howella		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	2,814	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,015	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,278	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,001	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,622	Nevýznamné
Praha x Brno	1,124	Nevýznamné

Za zakladatele považují Selassieho		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,982	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,027	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,007	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,196	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,019	Nevýznamné
Praha x Brno	1,323	Nevýznamné

Haile Selassie je Etiopský císař a ztělesněný bůh		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,04	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	1,236	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	5,778	na 5% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	6,666	na 1% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,036	Nevýznamné
Praha x Brno	0,101	Nevýznamné

Rastafariáni svého boha nazývají Jah		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	3,82	na hranici významnosti
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,459	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	5,964	na 5% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,011	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,003	Nevýznamné
Praha x Brno	0,082	Nevýznamné

Správně pochopili pojem Babylón		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,009	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,804	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	4,066	na 5% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,032	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,224	Nevýznamné
Praha x Brno	2,71	Nevýznamné

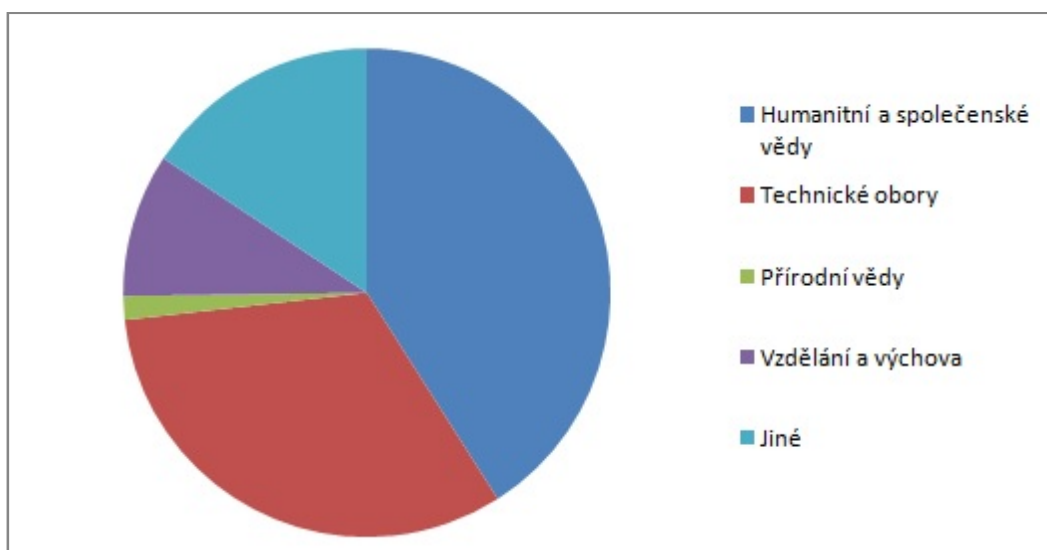
Pochopili pojem Babylón v opačném smyslu		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,065	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	1,404	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	1,59	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	1,066	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,616	Nevýznamné
Praha x Brno	0,54	Nevýznamné

Za hlavní motiv rastafariánské nauky považují návrat do zaslíbené země		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	3,336	na hranici významnosti
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	1,349	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,467	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	0,032	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,494	Nevýznamné
Praha x Brno	0,47	Nevýznamné

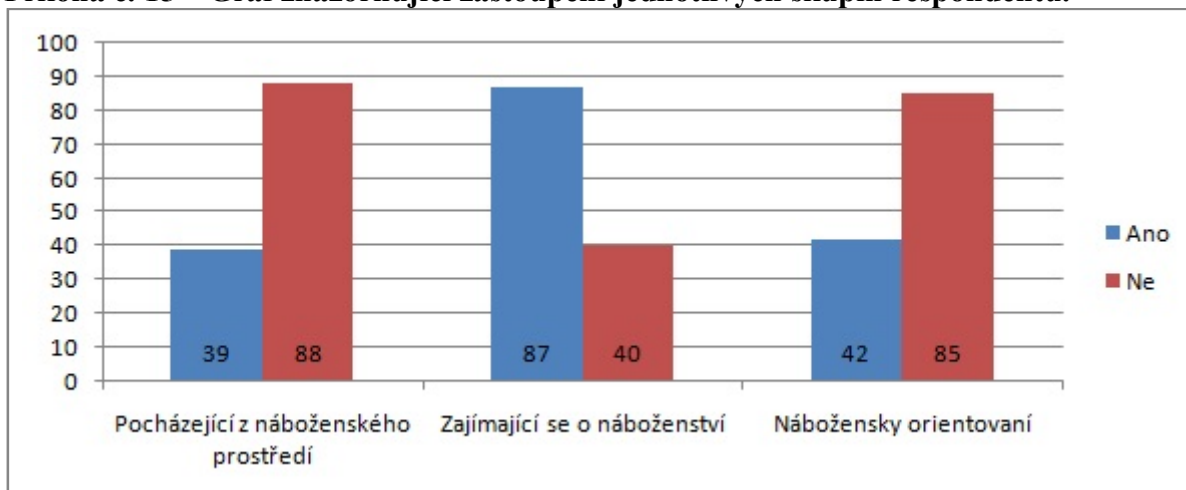
Za hlavní motiv rastafariánské nauky považují rovnost všech národů		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,235	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	0,049	Nevýznamné
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	0,026	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	2,107	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	0,036	Nevýznamné
Praha x Brno	1,323	Nevýznamné

Dokázali vysvětlit pojem Sión		
Dvojice porovnávaných skupin	Výpočet (χ^2)	Statisticky významný rozdíl
Muži x ženy	0,31	Nevýznamné
Z náboženského prostředí x nepochází z náboženského prostředí	5,712	na 5% hladiny významnosti
Zajímající se o náboženství x nezajímající se	5,643	na 5% hladiny významnosti
Nábožensky orientovaní x neorientovaní na náboženství	1,139	Nevýznamné
Nábožensky orientovaní muži x ženy	1,909	Nevýznamné
Praha x Brno	0,02	Nevýznamné

Příloha č. 14 – Graf znázorňující studijní obory respondentů.

Příloha č. 15 – Graf znázorňující zastoupení jednotlivých skupin respondentů.

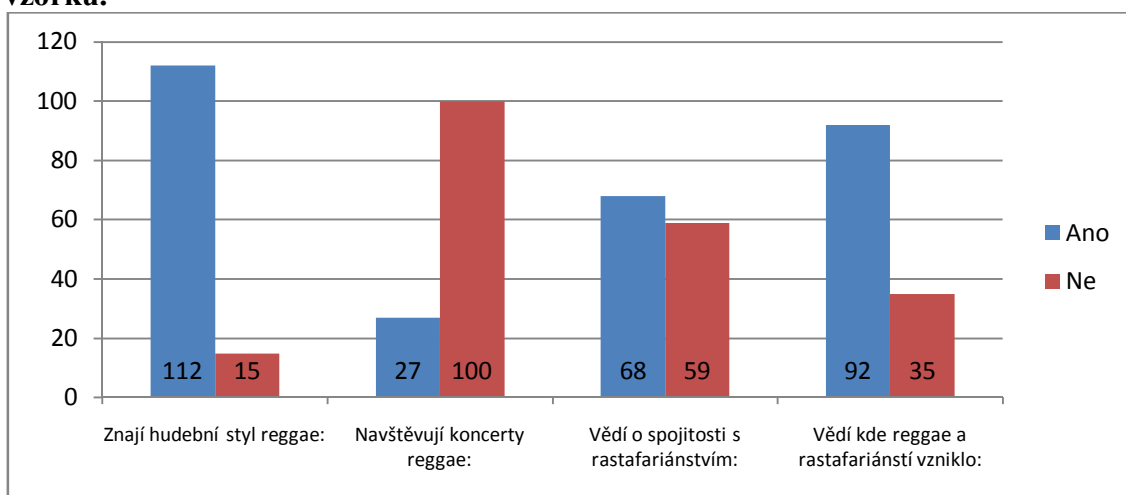

Příloha č. 16 – Tabulka zobrazující odpovědi (na dotazník) různých skupin respondentů.

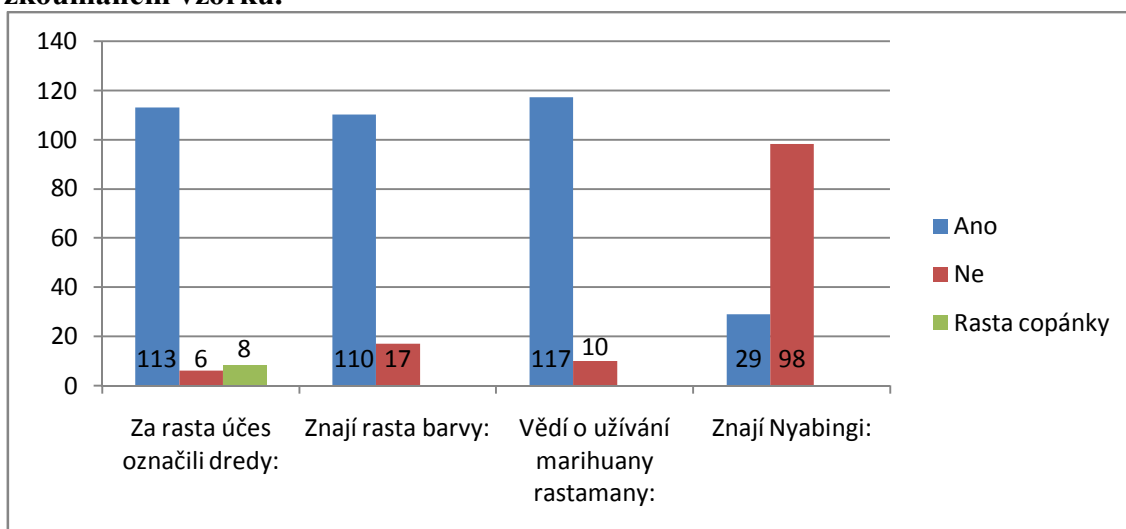
Počet respondentů	Znají hudební styl reggae:	Navštěvují koncerty reggae:		Vědí o spojitosti s rastafarismem:		Vědí kde reggae a rastafarismus vzniklo:		Za rasta účes označili dřeď:		Znají rasta barvy:		Vědí o užívání marihuany:	
		Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Dřeď	Rasta copánky	Ano	Ne	Ano	Ne
127	Celý vzorek	112	15	68	59	92	35	113	8	110	17	117	10
48	Muži	43	5	27	21	36	12	42	4	37	11	47	1
79	Ženy	69	10	41	38	56	23	71	4	73	6	70	9
39	Pocházející z náboženského prostředí	33	6	24	15	29	10	32	3	32	7	37	2
87	Zajímající se o náboženství	76	11	54	33	67	20	79	2	78	9	85	2
42	Nábožensky orientovaní	36	6	24	18	31	11	36	5	37	5	39	3
63	Praha	56	7	37	26	46	17	55	4	58	5	60	3
51	Brno	45	6	26	25	36	15	48	1	40	11	46	5
11	Se znalostmi o rastafarismu	11	0	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Navštěvující koncerty reggae	-	-	22	5	21	6	26	0	25	2	27	0

Znají Nyabingi:	Ano	Ne	Za zakladatele označili:				Haile Selassie je Etiopský císař a je považován za		Rastové svého boha nazývají Jah		Pojem Babylon vysvětlili		Hlavním motivem rastafarismu je:			Pojem Sion vysvětlili	
			L. Howell	H. Selassie	M. Garvey	"Nevím"	Ano	Ne	Ano	Ne	"Nevím"	"Nevím"	Návrat do zaslíbené země	Rovnost všech národů	"Nevím"	Ano	Ne
29	98	98	18	59	6	44	57	70	92	35	38	46	50	60	17	50	77
14	34	34	10	25	4	9	21	27	30	18	15	17	14	24	10	21	27
15	64	64	8	34	2	35	36	43	62	17	23	29	36	36	7	29	30
7	32	32	7	18	1	13	21	18	27	12	10	12	13	19	7	24	15
22	65	65	16	40	4	27	46	41	70	17	25	24	38	41	8	48	39
8	34	34	6	19	2	15	26	16	31	11	11	15	17	16	9	22	20
14	49	49	12	34	2	15	29	34	46	17	17	18	22	34	7	28	35
14	37	37	6	22	3	20	25	26	36	15	17	19	21	22	8	22	29
-	-	-	4	5	2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	18	18	6	14	1	6	16	11	23	4	7	10	12	9	6	12	15

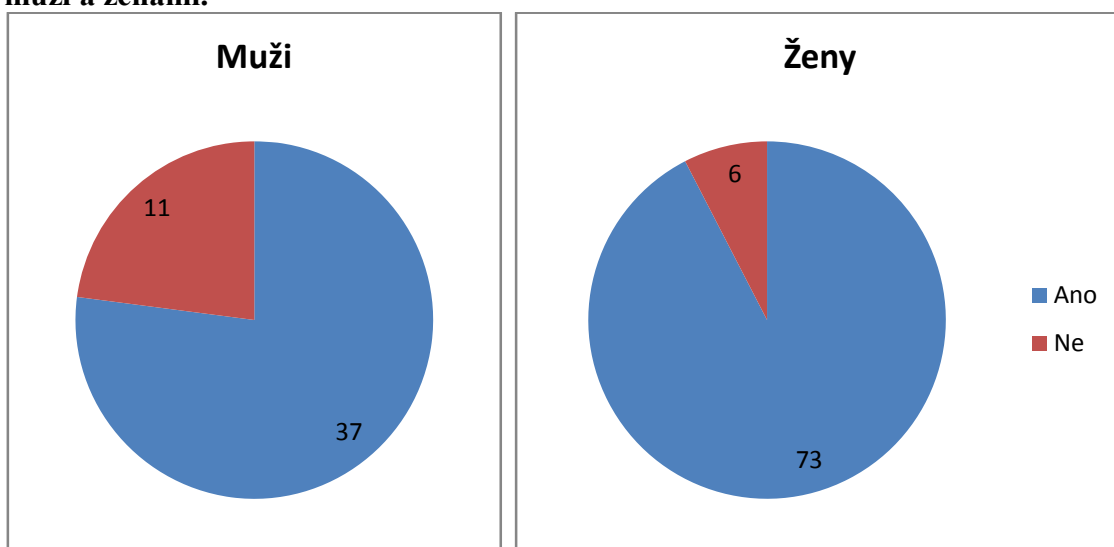
Příloha č. 17 – Graf zobrazující výsledky první skupiny otázek u celého zkoumaného vzorku.

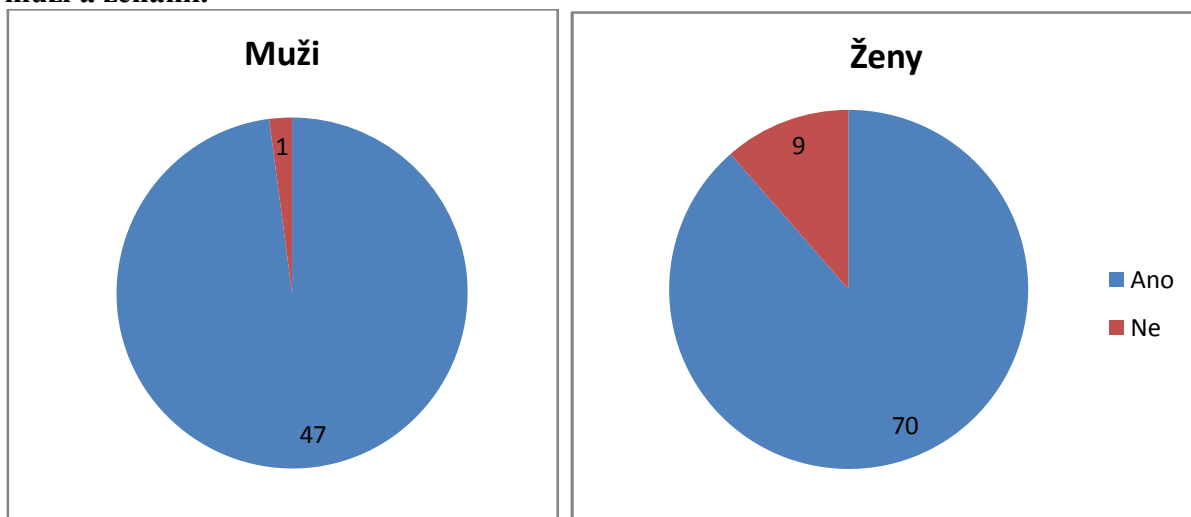
Příloha č. 18 – Graf zobrazující znalost rastafariánských symbolů a rituálů v celém zkoumaném vzorku.

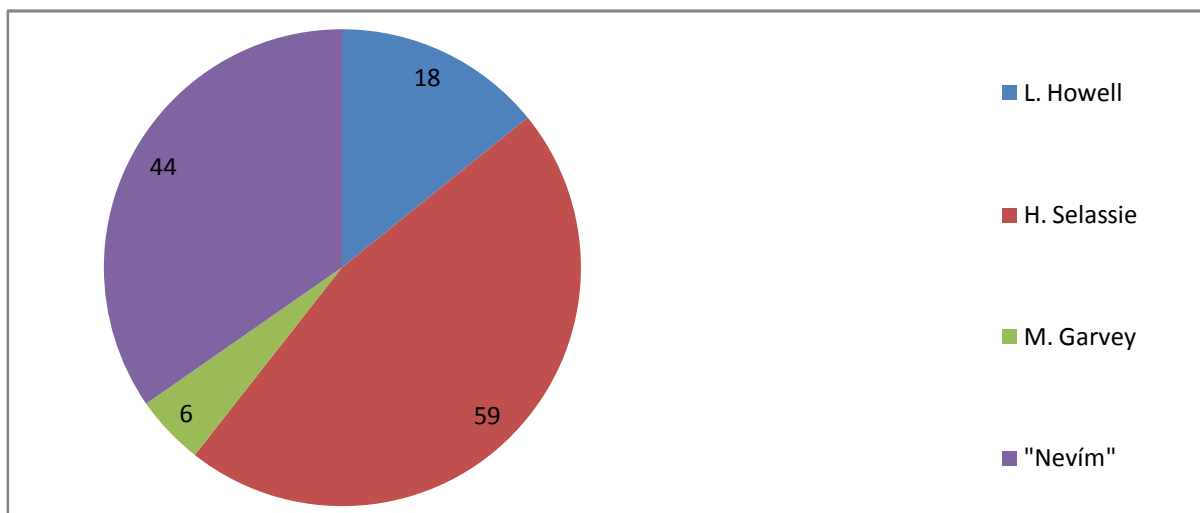
Příloha č. 19 – Grafy znázorňující rozdíl v odpovědích na rastafariánské barvy mezi muži a ženami.

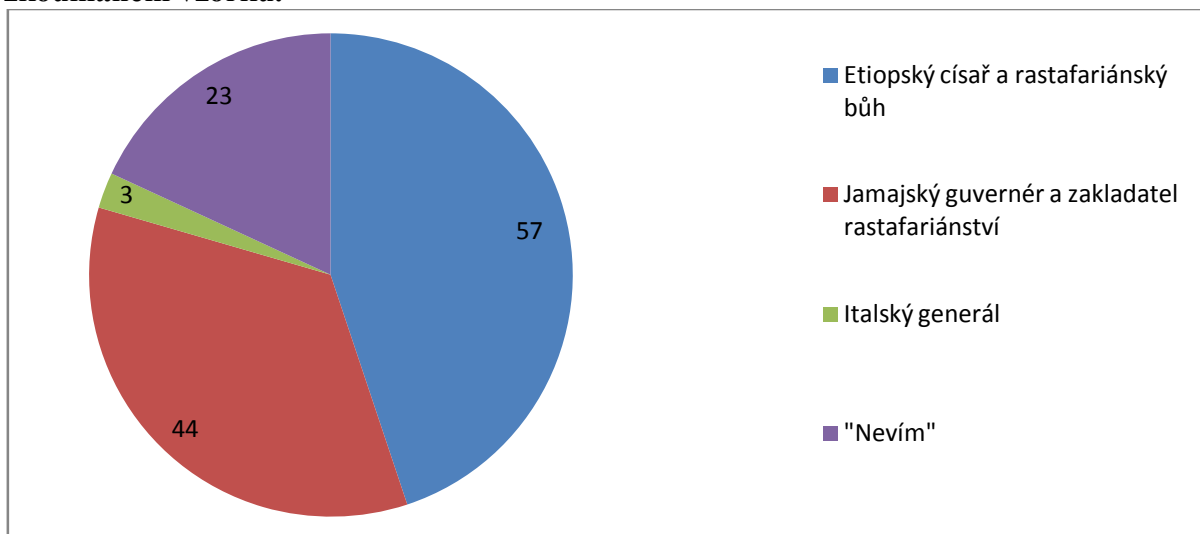
Příloha č. 20 - Grafy porovnávající informovanost o rituálním užívání marihuany mezi muži a ženami.

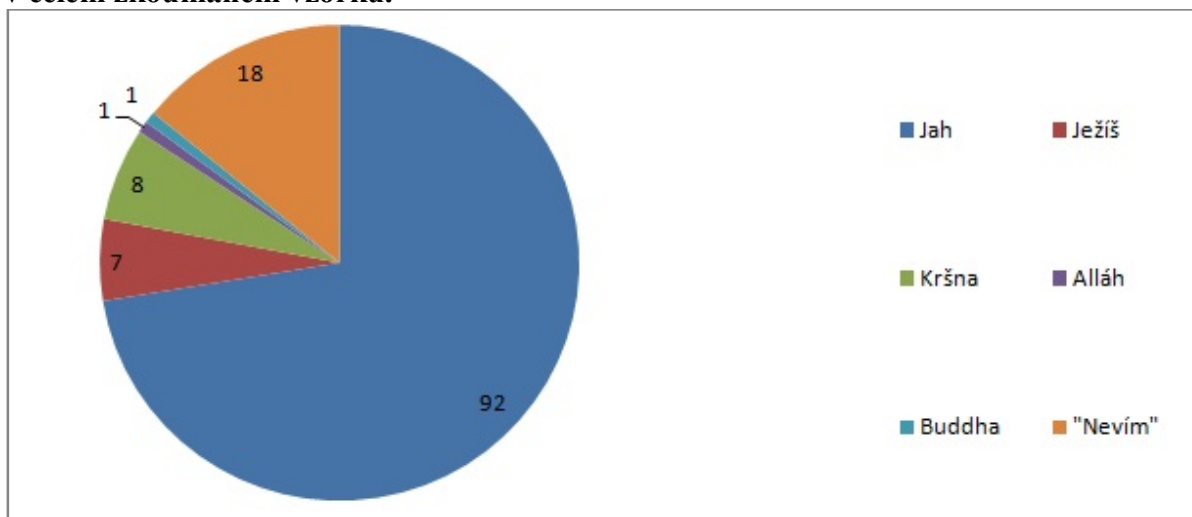
Příloha č. 21 – Graf znázorňující výsledky otázky na zakladatele rastafariánství v celém zkoumaném vzorku.

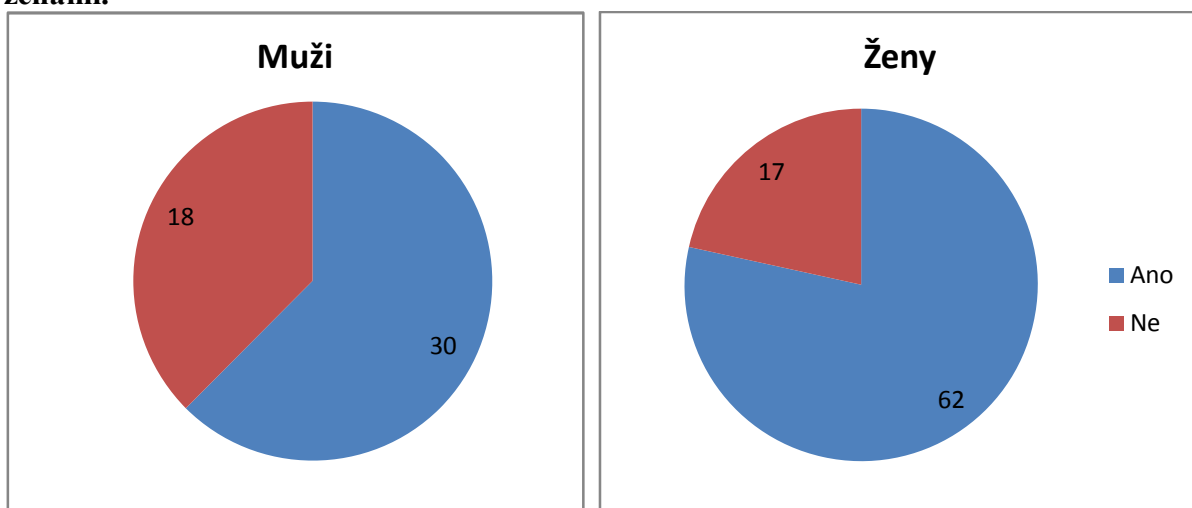
Příloha č. 22 - Graf zobrazující výsledky otázky na osobu Haile Selassieho v celém zkoumaném vzorku.

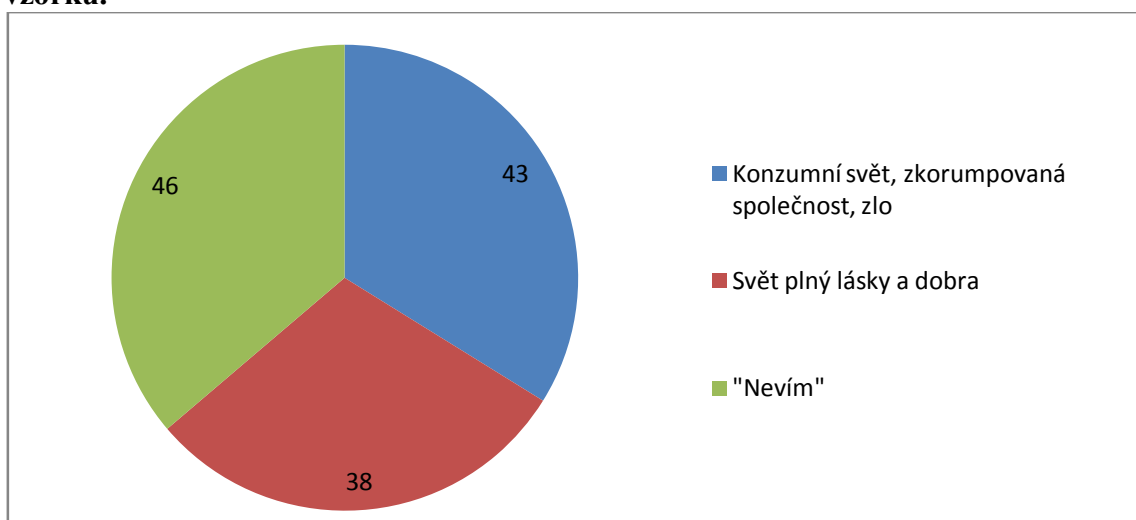
Příloha č. 23 – Graf zobrazující výsledky otázky na jméno rastafariánského boha v celém zkoumaném vzorku.

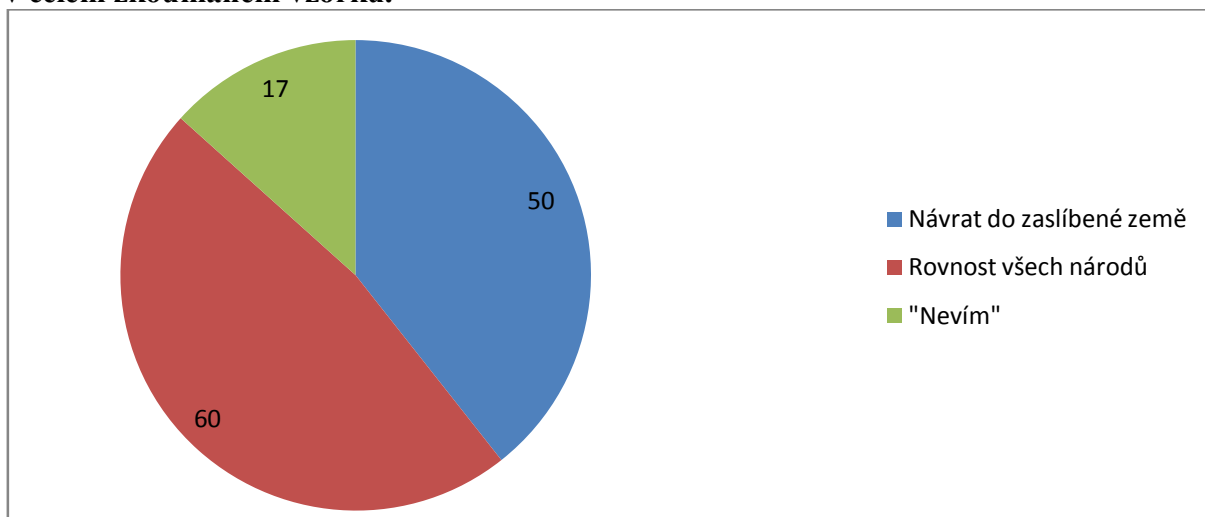
Příloha č. 24 – Grafy zobrazující rozdíl ve znalosti rastafariánského boha mezi muži a ženami.

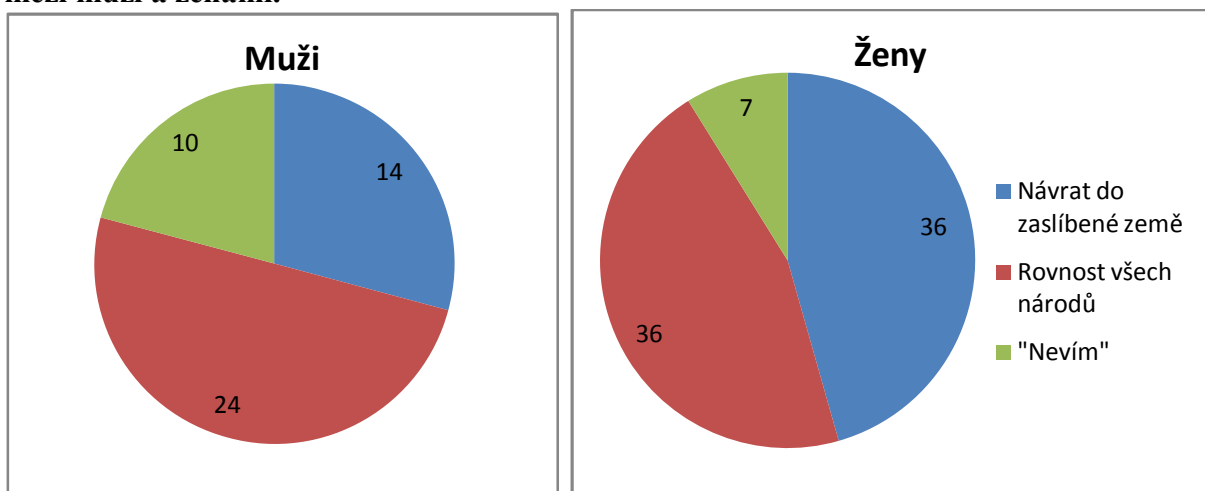
Příloha č. 25 – Graf zobrazující pochopení významu Babylónu v celém zkoumaném vzorku.

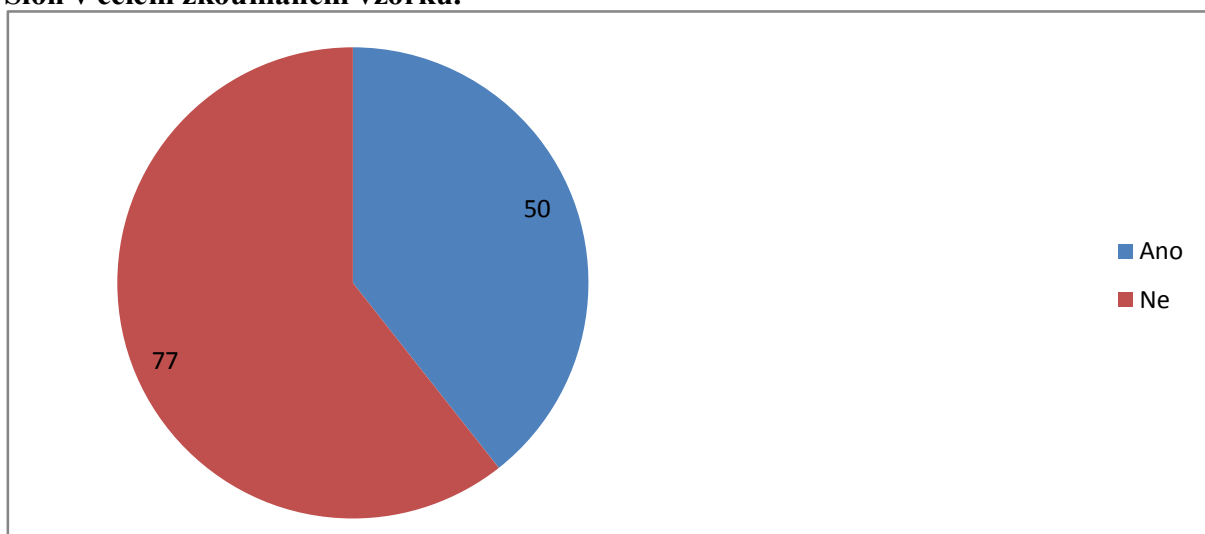
Příloha č. 26 – Graf zobrazující výsledky dotazu na hlavní motiv rastafariánské víry v celém zkoumaném vzorku.

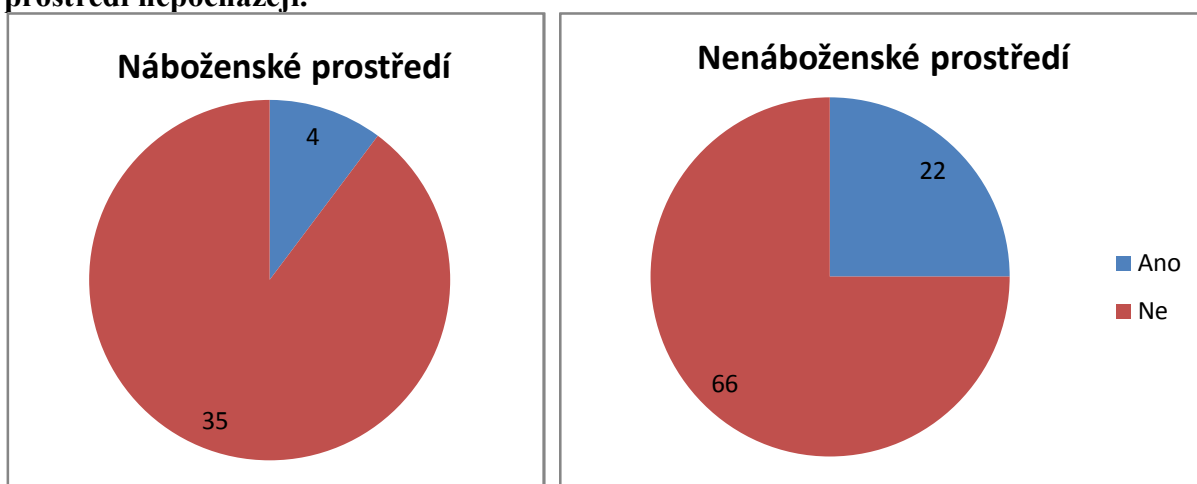
Příloha č. 27 – Grafy zobrazují rozdíly v povědomí o hlavním motivu rastafariánské víry mezi muži a ženami.

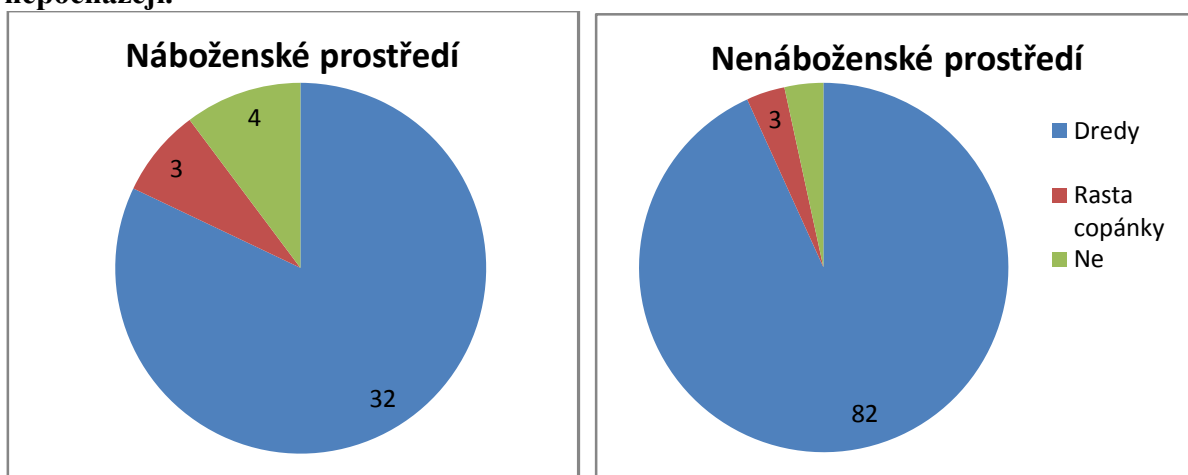
Příloha č. 28 – Graf zobrazující množství respondentů, kteří dokázali vysvětlit pojem Sión v celém zkoumaném vzorku.

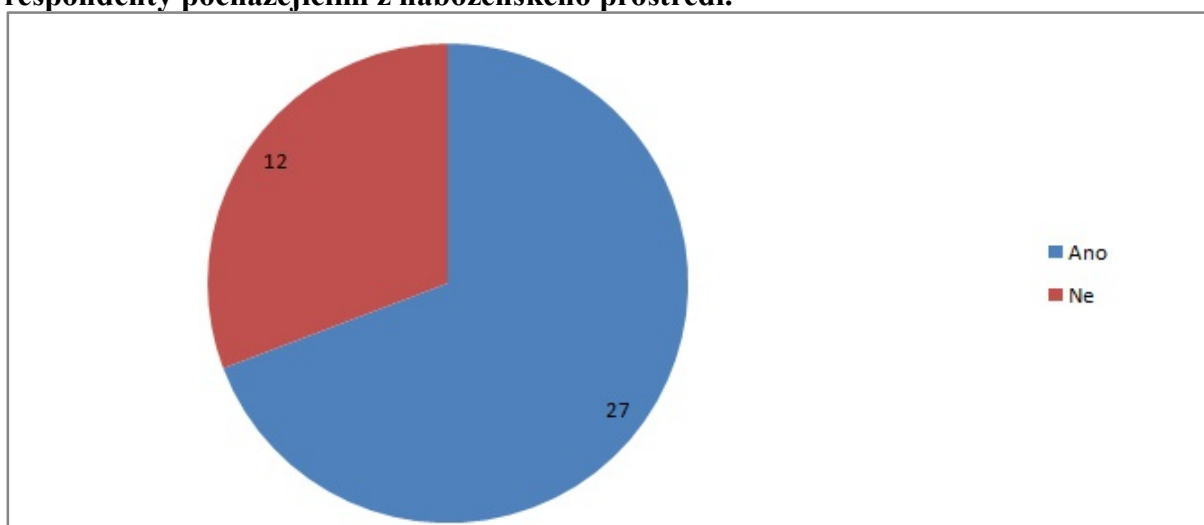
Příloha č. 29 – Grafy znázorňující rozdíl v návštěvnosti reggae koncertů mezi skupinou respondentů pocházejících z náboženského prostředí a těmi, kteří z náboženského prostředí nepocházejí.

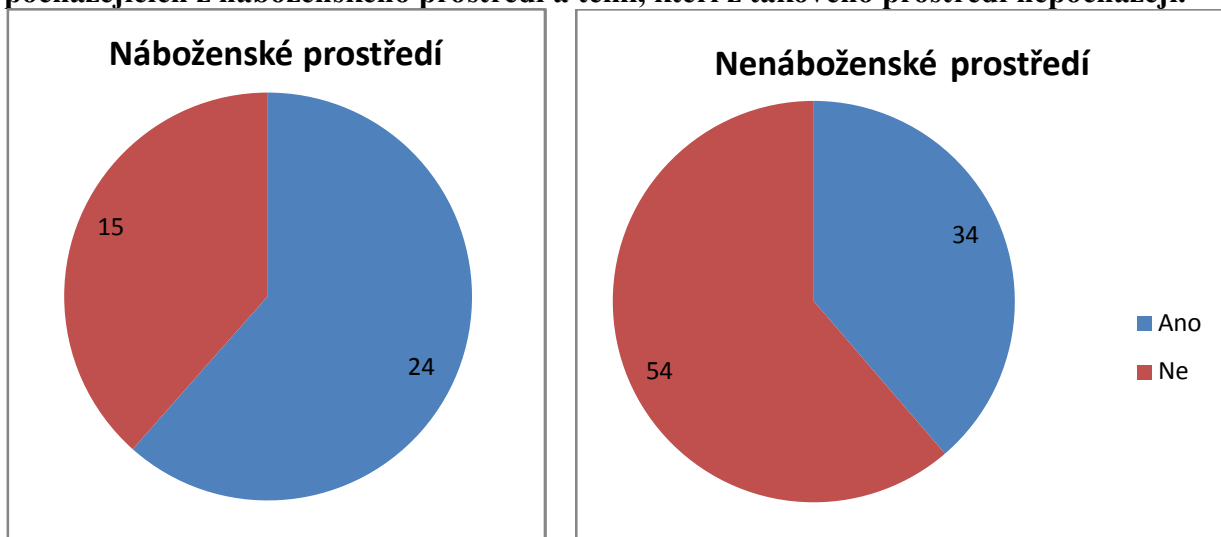
Příloha č. 30 – Grafy porovnávající rozdíly ve znalosti rastafariánského účesu mezi skupinou pocházející z náboženského prostředí a těmi, kteří z náboženského prostředí nepocházejí.

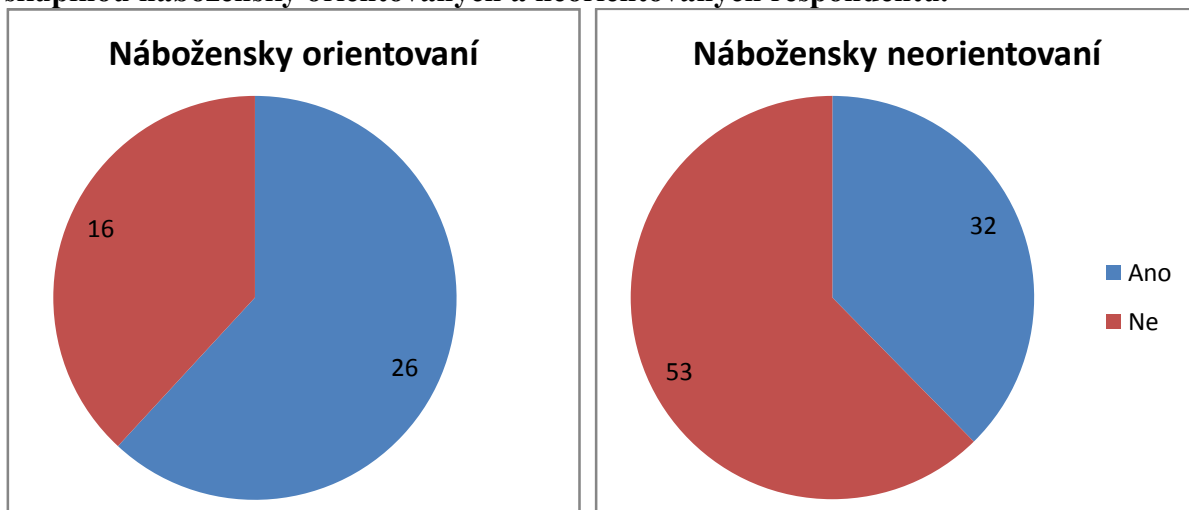
Příloha č. 31 – Graf zobrazující povědomí o jménu rastafariánského boha mezi respondenty pocházejícími z náboženského prostředí.

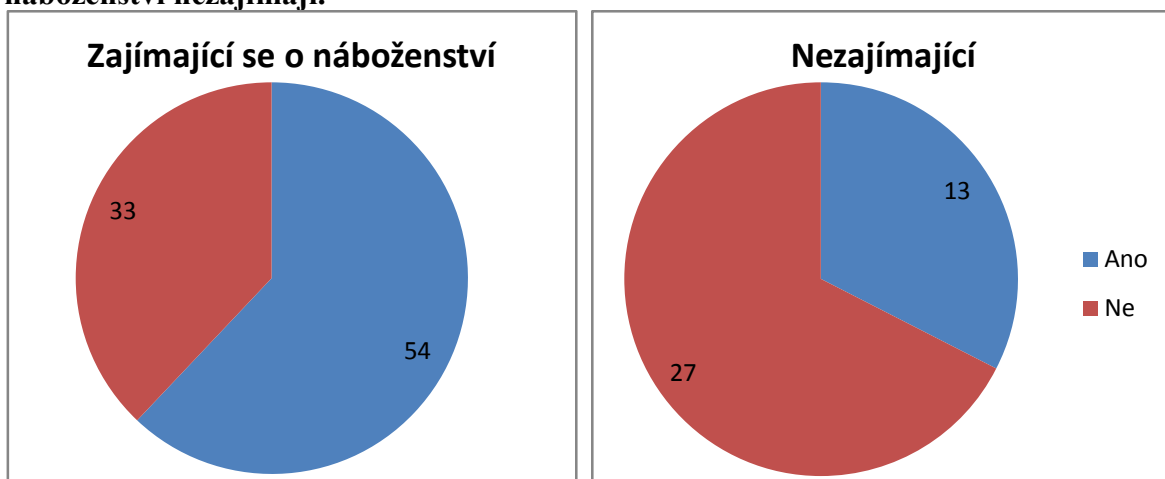
Příloha č. 32 – Grafy porovnávající znalost pojmu Sión mezi skupinou respondentů pocházejících z náboženského prostředí a těmi, kteří z takového prostředí nepocházejí.

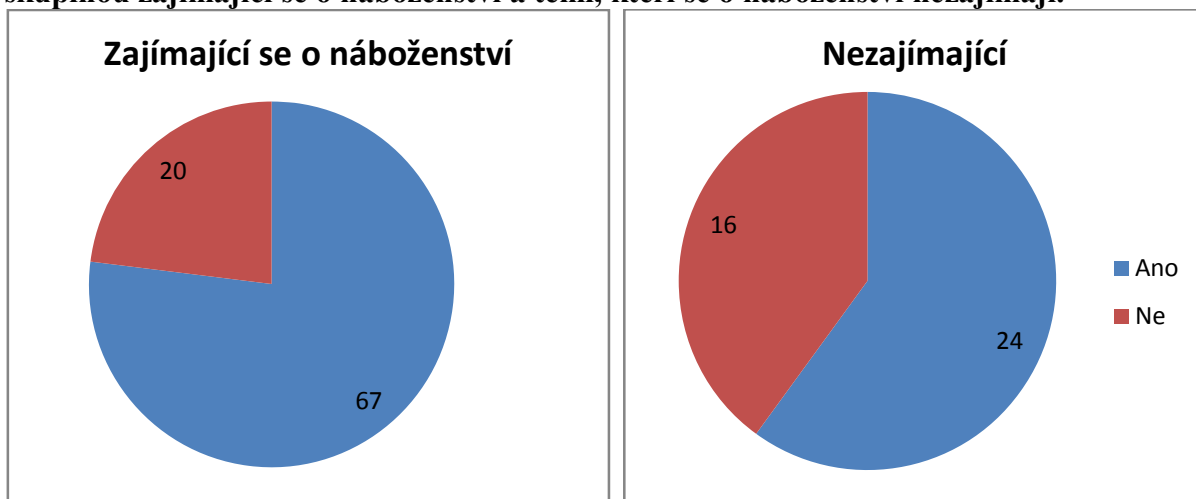
Příloha č. 33 – Grafy znázorňující rozdíl v informovanosti o osobě Haile Selassieho mezi skupinou nábožensky orientovaných a neorientovaných respondentů.

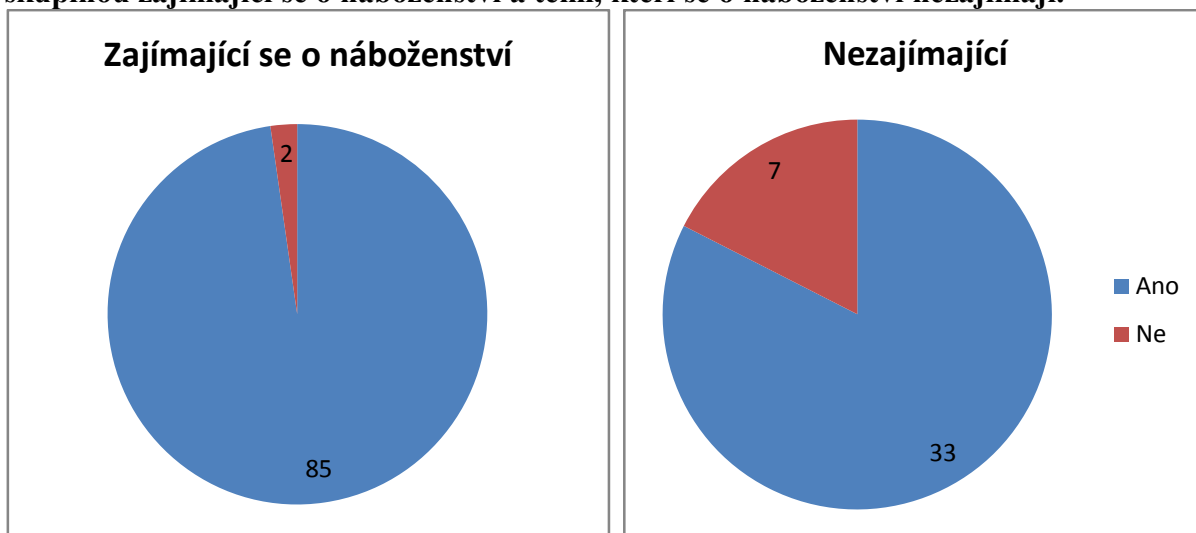
Příloha č. 34 – Grafy znázorňující rozdíl v informovanosti o spojitosti reggae s rastafariánstvím mezi skupinou zajímající se o náboženství a těch, kteří se o náboženství nezajímají.

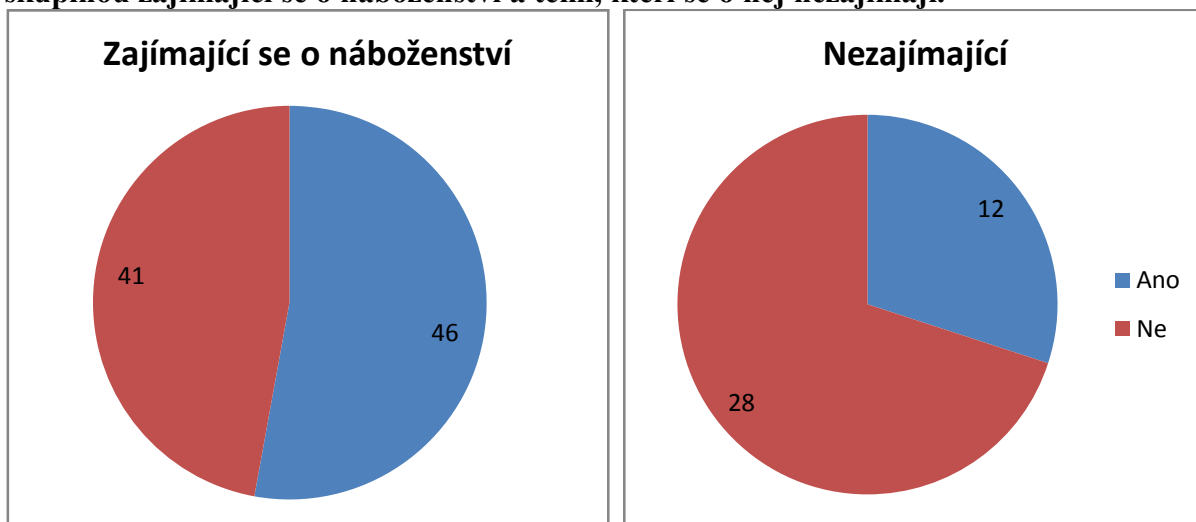
Příloha č. 35 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o místě vzniku rastafariánství mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

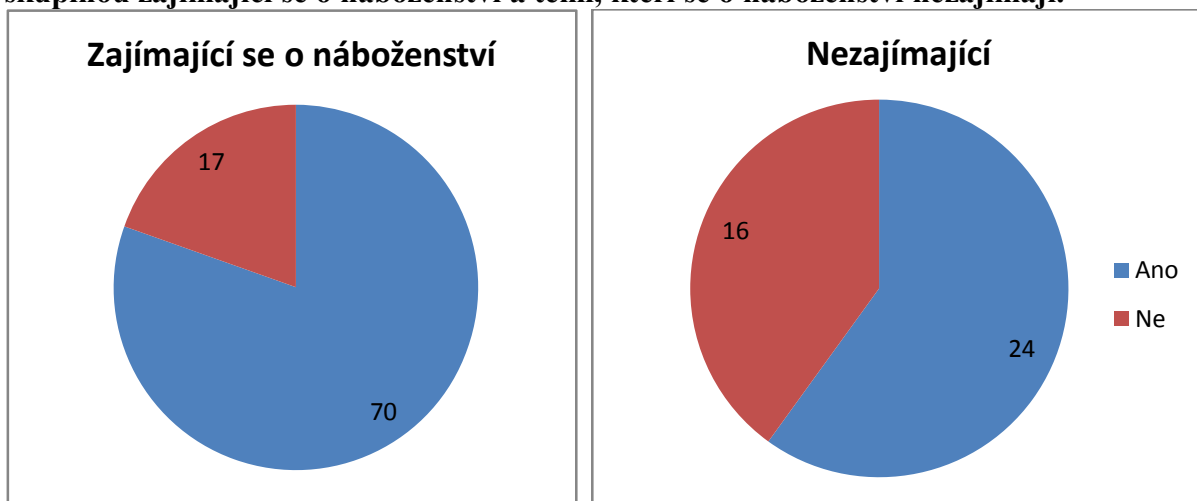
Příloha č. 36 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti rituálního kouření marihuany mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

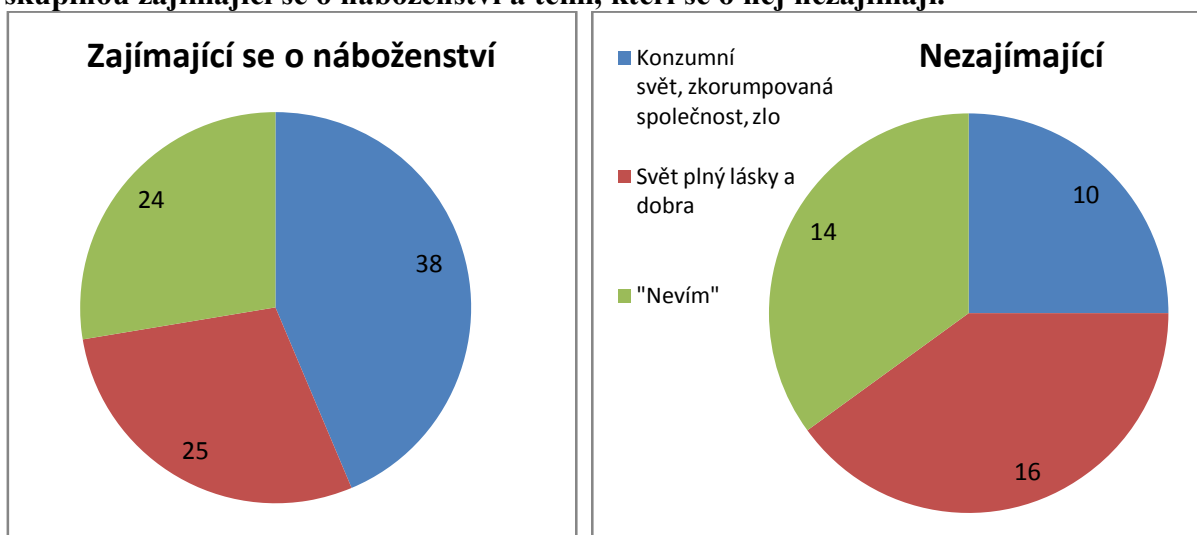
Příloha č. 37 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o tom, kdo je Haile Selassie mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o něj nezajímají.

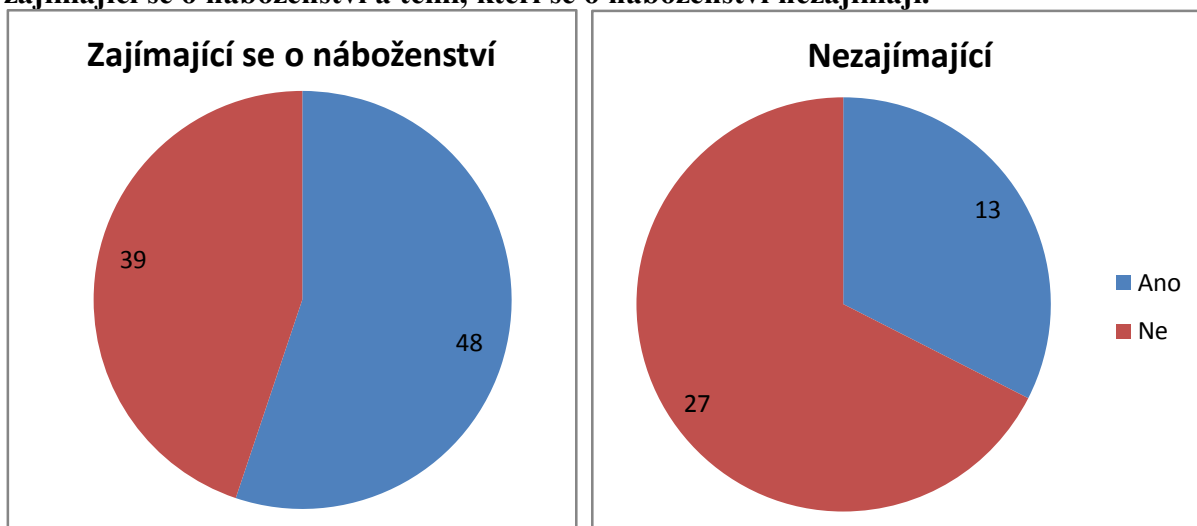
Příloha č. 38 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti jména rastafariánského boha mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

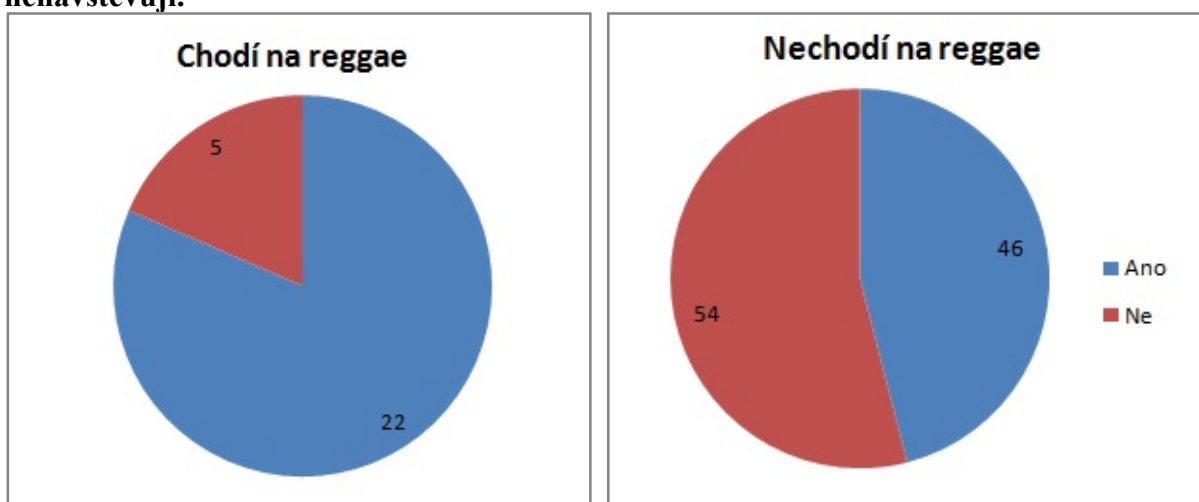
Příloha č. 39 – Grafy znázorňující rozdíl ve schopnosti vysvětlit pojem Babylón mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o něj nezajímají.

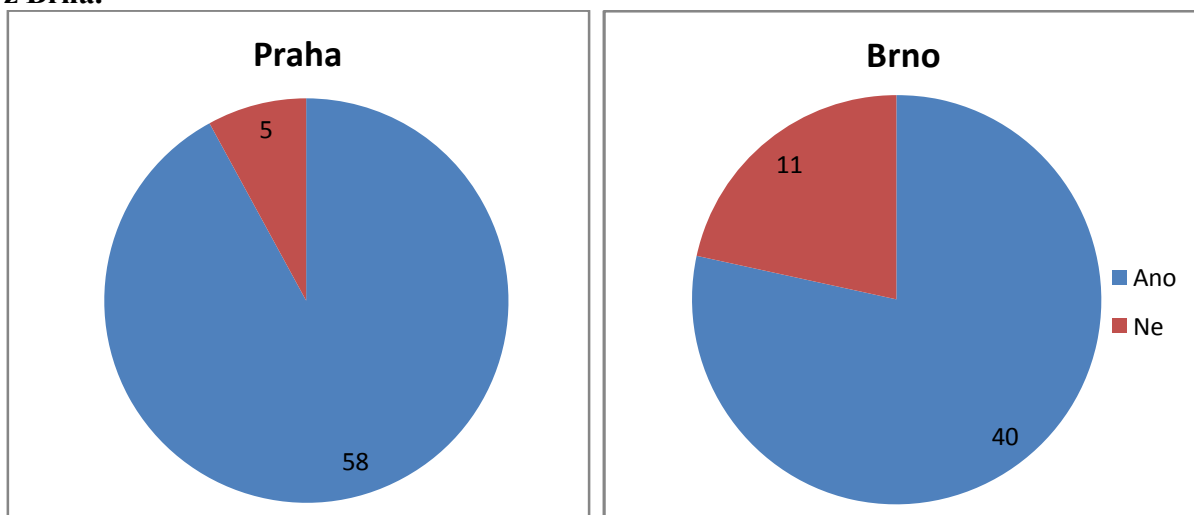
Příloha č. 40 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti pojmu Sión mezi skupinou zajímající se o náboženství a těmi, kteří se o náboženství nezajímají.

Příloha č. 41 – Grafy znázorňující rozdíl v povědomí o spojitosti mezi reggae a rastafariánstvím mezi skupinou navštěvující reggae koncerty a těmi, kteří tyto akce nenavštěvují.

Příloha č. 42 – Grafy znázorňující rozdíl ve znalosti rasta barev mezi studenty z Prahy a z Brna.

Příloha č. 43 – Graf zobrazující jednotlivé skupiny respondentů a jejich znalost reggae.

